

7
117 986 1986

30053,1

COBISS

mladika

Poština plačana v gotovini - Skupina III/70 - mesečnik - februar 1986
Sped. in abb. post. - Gr. III/70 - Periodico mensile - febbraio 1986

L. 2.000 30. LETNIK **1986 - 1**

Naših trideset let

Dragi prijatelji, v rokah imate prvo številko novega letnika naše revije. Vašo prvo pozornost je pritegnila naslovna stran, za naše razmere neobičajno razkošna. V hipu vam je bilo jasno, da se dogaja nekaj prazničnega.

Začenja se jubilejni letnik MLADIKE, trideseti. Ko mu pišemo na pot te pozdravne besede, nam v praznično razpoloženje sili čustvo, ki ga človek navadno zakriva: ganjenost. Pri srcu nam je kot sadjarju, ko boža novi mladi sadež na drevesu, ki ima zdaj že močno deblo, pa je bilo nekoč komaj zasajena sadika. Saj sadež ni samo tale in zdajle: v njem je tudi spomin na vse minule letine, na vse življenjske sokove, na vse delo in skrb, na vsa pričakovanja, na vso ljubezen od prvih poganjkov do danes. Trideset kolobarjev je v deblu, sadjar pa čuti, da jih je prav toliko tudi v njegovem srcu.

NAŠIH trideset let, smo zapisali v naslovu. Gotovo nismo pri tem mislili samo na sedanjo uredniško družino, že zato ne, ker le nadaljujemo že pred nami začeto delo in so le redki med nami še aktivne priče tveganega in hkrati zanosnega začetka pred tremi desetletji. Ne, NAŠI so vsi, ki jim MLADIKA kaj pomeni in jo imajo radi. Zato je ta jubilej praznik vseh bralcev in prijateljev: vseh, ki so našo revijo kdaj z zanimanjem in z veseljem vzeli v roko, vseh, ki so kdaj zanjo kaj napisali ali ji kakorkoli pomagali, da je lahko izhajala vseh teh lepih, dolgih trideset let.

Po navdih za ta spominski uvodnik smo šli na knjižno polico, kjer je zloženih devetin dvajset vezanih letnikov dela in ljubezni. Listanje se je zavleklo v več tržaških noči, preprihanih s svežilno burjo in posejanih z zvezdami za sprotno in trajno orientacijo. Pred nas se je vsulo na stotine imen in dogodkov; spregovorili so obrazi živih in že rajnih sodelavcev, prebudili so se spomini na sanje, boje in pričakovanja, pred očmi je drvela kronika majhnih in velikih

prizadevanj, skromnih in tudi častnih dosežkov posameznikov in skupnosti. Spet je napeto trznilo v nitih, ki so vezale in še vežejo slovenske ljudi za mejami in pred mejami, za gorami in oceani. Na zaslonu spomina so znova oživelili prizori iz povojnih let, ko se je po rušilnem ideološkem desantu rodila potreba po vrnitvi k trajnim vrednotam narodnostne zvestobe, krščanske misli in demokracije brez lažnih predznakov.

MLADIKA je skoraj trideset let spremljala ta tok slovenskega nehanja. Beležila ga je predvsem v zamejstvu, a je hkrati lovila utripe in signale tudi iz matičnega zaledja in pa med rojaki, razpršenimi po vseh celinah sveta. Nismo bili samo kronisti, saj je bila naša revija ustvarjalno prisotna na polju slovenske literarne besede, kulturnega in prosvetnega snovanja, pa na polju družbenih problemov, duhovnosti, vzgoje, šolstva, politike.

Ljudje, ki so si podajali roke na straneh MLADIKE, so bili angažirani na vseh področjih narodnoobrambne arene in idejnega osveščanja, zato je bilo ime našega mesečnika tudi tako blizu repentabskim Taborom, Slovenskim večerom, amaterskemu gledališču, pevskim zborom, Slovenskemu kulturnemu klubu, Dragi, založništvu, skavtizmu, družini, slovenski Cerkvi. Bili smo neločljivi del drobne duhovne konfederacije delavcev za preživetje in za nepotvorjeno podobo slovenstva.

Pa še nekaj nas je povezovalo v tej dolgi, nepozabni dobi: prijateljstvo. Slonelo je na enakem pojmovanju naše dolžnosti in na prav takem prijateljskem odzivanju našega zaledja — vas vseh. Na to dragoceno vez nas je vedno opozarjal že deset let rajni profesor Jože Peterlin, ki mu ta revija dolguje rojstvo in dvajset let ljubečega garanja. PRIJATELJSTVO naj bo zato svetla vodilna beseda tudi pri nadaljevanju naše avanture, imenovane MLADIKA.

LOJZE BREZNIK:

(1)

DNEVNIK (1941-1943)

Pred leti je Mladika objavila v več kot enoletnem nadaljevanju dnevnik mladega primorskega duhovnika in pesnika Lada Piščanca, ki je 1944 postal nedolžna in pravičnega žrtev revolucijske justice na Tolminskem.

Letos pa bo začela objavljati dnevnik neke druge prav tako pretresljive in nedolžne žrtve velikega slovenskega bratomora: gorenjskega bogoslovca Lojzeta Breznika, ubitega po še pavšalnem justičnem postopku jeseni 1943 na Turjaku.

Ce za koga, je beseda žrtev na mestu zanj. Zakaj Lojze Breznik ni bil bojevnik, ne partizanski ne proti partizanski. Bil je, kot bo dovolj nazorno pokazal ta dnevnik, izključno bogoslovec, tudi s srcem in intelektom že ves predan stvari kraljestva, ki ni od tega sveta.

Rodil se je 29.5.1919 v Rafolčah 13 pri Lukovici očetu Lovrencu (†1931) in materi Frančiški Resnik (†1970)

Lojze Breznik

v kmečki družini z 11 otroki, od katerih so trije še živi. Lojzetov oče in veliki slovenist Anton Breznik sta si bila bratranca. Autor slovite slovnice je bil torej Lojzetov prastric, ki je tudi ljubeče spremljal pot svojega bistrega pranečaka.

Da v sicer krščanski družini ni bila doma kakšna bolesta ideološka prenapetost, daje misliti dejstvo, da je bil eden od bratov partizan.

Po osnovni šoli na Brdu je Lojze študiral klasično gimnazijo v Ljubljani. Bil je nekaj časa predsednik študentskega društva Žar, kar govori o njegovih izstopajoči osebnosti. Stanoval je pri salezijancih na Ra-

kovniku, le zadnje leto je hotel stanovati zunaj, da bi se lahko v polni svobodi odločil za poklic.

Jeseni 1939 je vstopil v prvi letnik ljubljanskega bogoslovja. Potem ko mu je 1941 nemška okupacija Gorenjske zaprla pot domov, je hodil na počitnice v Škocjan pri Turjaku. Gostitelj mu je bil župnik-svojevrstnež Janez Zupančič (umrl po vojni kot emigrant v Oblici v Beneški Sloveniji), stanoval pa je pri kaplanu Francetu Malovrhu. S tedanjo divjo politiko ni imel ničesar. Ko so se v septembru '43, po kapitulaciji Italije, posadke Vaških straž začele stekati v grad Turjak v veri, da bo s svojimi fevdalnimi zidovi za partizane nezavzeten, so Lojzeta odpeljale tja, češ da bo tako varen pred morebitnimi presenečenji. Med partizanskim obleganjem gradu se je improviziral za bolničarja, dokler ga šrapnel ni ranil v nogo. Po predaji gradu se je znašel med kakimi 30 ranjenci v hiši pod Turjakom. Bili so v dveh prostorih. Dan po predaji, v ponedeljek 20. septembra, je razjahal s konja partizanski oficir in začel z vrat klicati ranjencem: »Ven usak, kakor more!« Nekateri so se začeli plaziti po štirih. Zadnje Lojzetove besede: »Mogoče nas bodo ustrelili. Mogoče nas bodo zdravili. Če pa bom ustreljen, na svidenje v nebesih!« Ko pa je prišel pred prag, je kakor vsi drugi dobil strel v tilnik.

Pokopan je skupaj z drugimi 27 v skupnem grobu v Škocjanu.

Takšen je pretresljiv konec tega štiriindvajsetletnika, ki se puške ne samo ni dotaknil, ampak ki v njegovem triletnem dnevniku — od 6. januarja 1941 do 12. julija 1943 — politike kratkomalo ni, ne partizanske ne domobranske, nikakršne. Politika tega »simpatičnega, veselega, talentiranega, pobožnega fanta« — tako mi ga je označil človek, ki ga je poznal — je, da povzamem Pavlovo besedo, »v nebesih«. Za naš okus celo preveč: tudi pri nepolitičnem mladcu in pozneje bogoslovcu bi posebno v tistih letih pričakovali več poslušta za ta svet. Ves njegov posluš dejansko velja notranjemu dogajanju, njegovi avtorji so Kempčan, Tanquerey, Poppe, Rodriguez, se pravi sami duhovni pisci. Med veliko italijansko ofenzivo, ki je šla poleti '42 čez Dolenjsko, imaš vtis, da je ta fant s prvina mistika v ofenzivi proti svojemu samoljubju.

Duhovna enostranost? Ne, ker dnevnik, od vzorno korektno slovenščine do psihološke uravnovešenosti, kaže duha, težčega k skladnosti. Dejansko je to fant, rojen za Absolutno in ki hoče svojo življenjsko izbiro — svoj duhovniški poklic — vzeti v totalnosti svojega mladostnega zagona.

V tem dnevniku ni paše za kakšno politično ali siceršnje pikantnost: je v bistvu eno samo duhovno branje. Ampak z viški takšne intenzivnosti, da se z njimi Lojze Breznik zapisuje — da uporabim pojem Brémontove Histoire du sentiment religieux — v zgodovino slovenske duhovnosti.

Obenem vidim v tej izredni poduhovljenosti tega sicer normalnega, zdravega in lepega fanta dokaz, kako demagoška je ocena, ki hoče videti v slovenskem medvojnem katolicizmu eno samo protikomunistično histerijo. V našem tedanjem katolicizmu, ki se izraža v tragičnem razponu od Rožmana preko Šolarja do Kocbeka, je bila tudi struja, ki je onkraj zgodovinske vidnosti težila k zadnji učinkovitosti — k svetosti.

Katolicizem je več kot njegovji zgodovinski signali.

ALOJZ REBULA

Opčine, januar 1986

6. januarja 1941.

Moj dnevnik! Že dolgo sem ga nameraval pisati: pa kakor za vsako stvar sem bil tudi za dnevnik po svoje len. Gibljem se tako čudno, nekako pri tleh, neodločno, neopredeljeno, neizrazito, kakor v sanji delam vse. Zdi se mi, da se mi vse vrtili v ozkem krogu, vse tuhtanje in dejanje. Potreba po doloceni in jasnosti me je nagnila, da sem danes, ko sem začel prve duhovne vaje v bogoslovju, začel tudi pisati ta dnevnik. Naj bo odsvit moje duše — naj vtisnem v te vrstice svoj nezlagani lik, pravo podobo samega sebe!

Življenje mi poteka brez sledi — kakor oblak preplava nebo in ne veš več za njegovo pot — v ta dnevnik naj se vtisne sled hoje moje duše na goro Gospodovo v teh letih — šest jih bo — mojega življenja v bogoslovju, in če mi jih je namenil Gospod še več, tudi let mojega pastirjevanja.

Sicer je že nekaj mesecev bogoslovskega življenja utonilo brez tega dnevnika brez sledu. Morda je škoda. Marsikaj lepega sem doživel, veliko stvari odkril, bilo je že mnogo bojev, dvomov in pesimizma, kakor marčno vreme pred pomladjo. Duhovne vaje naj bodo začetek moje pomladi, pomladi novega življenja v Kristusu, našem Gospodu!

Čudno vesel sem se vrnil s počitnic. Duša mi je pela od neugnane radosti in v kapeli bi na glas zaklical in zavriskal, ko sem se zahvalil Mariji in Jezusu za dobre, čiste počitnice. Bil sem v razpoloženju nedeljskega večera, drhtel sem od pričakovanja, kakor bi pričakoval praznika in nekaj velikega — (In res je dejal G. voditelj, jezuit P. Kozel, da so duhovne vaje praznični dnevi).

Gospod mi je dal, da sem z veseljem stopil v te dneve. Dal mi je milost vriskajočega akorda. In Gospod ve, da je bilo dovolj! Danes se nahajam, rekel bi, v običajni duhovni suhoti. Vendar je ta prav svojevrstna — suhota na površju — skorja, kajti ohranil sem mir in lahko se pogovarjam z Gospodom. Pri umivanju sem si zjutraj zvil vrat, tako da ga skoraj ne morem zasukati na levo stran. Popoldne sem bil tudi močno zaspan. Vse to hoče izrabiti še hudič, da bi bil raztresen, kakor sem pogosto pri svojih opravilih, kar pa sem prav za duhovne vaje sklenil, da ne bom. Prav te duhovne vaje se hočem navaditi svoja opravila — vsa, v kapeli še posebno, prav izvrševati. Tako nekako topo poslušam vse govore, tudi premišljati ne morem z uspehom: toda hočem, hočem!

7. januarja

Danes je zame dan, ki je svojiski, a ne prvi. Ne vem, kako bi imenoval to svoje razpoloženje;

topost, nepremaknjenost — nič me ne gane. Pater je govoril o peklu — zares prepričevalno, a jaz še prave refleksije nisem mogel narediti.

Iz teh duhovnih vaj hočem priti nov človek — ali vsaj postati po duhovnih vajah. Sleči starega človeka: iznebiti se vseh napak — častihlepja, napuha, samoljubja in vsega, kar je s tem v zvezi. *Nihil sum! Sine te nihil possum.* 1)

Nov človek, apostol Kristusov. Duhovnik je drugi Kristus.

»*Si vous n'êtes pas le Christ, vous n'êtes pas un vrai prêtre,*« 2) pravi Poppe. 3) In kaj je Kristus? Križ te uči! Gospod, daj mi križ kot svetemu Janezu, a daj mi tudi svojo Mater in svoje Srce kakor njemu! *Sois mort, sois uoblié, sois sans consolations, sans lumière, sans honneur et sans nom.* 4) Gospod, daj, da bom imel blazno ljubezen do križa! Gospod, naj bom duša-žrtev; *qui renuit pati, non vult coronari!* 5)

8. januarja

Vedno sem sanjal, da bom slaven, velik, učenjaka, pisatelj ali kaj, da bom storil nekaj velikega. O kaj vse velikega! A kaj je resnično velikega? Skrita, tiha žrtev, rešitev ene duše, to je več kot osvojiti tisoč svetov. Gospod, danes polagam svoje »slavno« ime k Tvojim nogam in ga nočem nazaj, nočem Ti jemati slave, ki gre edinole Tebi. Daj, da bom skrit in nepoznan. V blaženosti samopozabe Tebi služiti, z ugaslimi željami k Tebi moliti. Kaj drugega iščem kakor Tebe, ki me edini moreš izpolniti.

10. januarja

Kje je pravo življenje in kdo me vara? Ali svet, ki pravi: »Živeti v zatišju, zaničevan biti, zapostavljen, zasramovan je nesmisel in beži pred tem!« — ali Kristus, ki pravi: »*Ama nesciri et pro nihilo reputari.*« 6)

Kaj je vzrok povprečnosti? Ker ni zatajevanja. Toliko vrasteš v Kristusa, kolikor se odpo-veš počutnosti in napuhu. »Blagor ubogim! ...«

Neprenehoma za tem težiti, da bi se veselil pregnanstva, zapuščenosti in revščine. To je naš plašč, plašč naše neumnosti in norosti, plašč verske gorečnosti. Ni je druge poti kakor ta.

- 1) Nič nisem: brez tebe ne morem ničesar.
- 2) Če niste Kristus, niste resničen duhovnik.
- 3) Edvard Poppe (1890-1924), nizozemski duhovnik, pospeševalec evharističnega gibanja.
- 4) Bodi mrtev, bodi pozabljen, bodi brez tolažbe, brez luči, brez časti in brez imena!
- 5) Kdor noče trpeti, noče biti kronan.
- 6) Želi biti neznan in nič cenjen.

Univerzalna akupresura z aquaterapijo

Že kot učenec ljudske šole in gimnazije sem imel poleg mnogih hib in napak menda poseben dar opazovanja, ki zdravniku v praksi še posebno prav hodi.

V drugi in tretji gimnaziji sem v velikih počitnicah pomagal pri kmečkih delih na polju in v vinogradu bližnjega soseda Stipčiča, srednjega posestnika in lastnika podeželske špecarijske trgovinice. Še danes ga vidim, gospodarja, drobnega, srednje velikega, suhega (sušičnega), vedno pokašljujočega, z okroglo čepico (dalmatinski slično), temno sivo in zamaščeno, ki me je vedno spominjala na židovske trgovce. Tudi njegova žena je stalno pokašljevala in umrla za pljučno sušico (jetiko). Nepozabne pa so bile pri kosilu in večerji velike sklede čudovite solate z bučnim oljem in česnom, ali kakor smo mu v majhni vasi Zibiki, blizu Šmarja pri Jelšah, radi rekli v dialektu: »S kirbišnim aulem.« Skupno smo zajemali solato z vilicami iz iste sklede, jetični in nejetični. Pa še kako je to teknilo! Čeprav smo si z nabadanjem solate izmenjavali tudi slino — družno, zadružno, a brez zle mišli ali celo hudih slutenj.

Še bolj me je pa veselilo spremljati hlapca na vozu h grosistu Suppanzu v Pristavo ali pa voziti gnoj v Gorco na hrib Tinsko, z znano božjepotno cerkvijo na Štajerskem. Velika konja, rjava prama, sta me začudo ubogala in to me je neznansko veselilo, imeti svojo in njihovo usodo na vajetih v svojih drobnih pesteh. Ko sem pripeljal gnoj na vrh hriba, so me postregli kot druge odrasle z 2 deci »špricerja«. K drugim kmečkim delom je sodilo še poganjanje mlatilnega stroja na roke (geplja takrat pri tej hiši še niso imeli), pa mlačev »na martinčka« in kasneje na požetem žitnem polju še pletje korenja na njivi.

Posebno doživetje pa je bilo spanje s 6-8 let starejšim hlapcem na senu. Ta je seveda meni, pubertetniku, na svoj preprosti vaški način, daljal prve lekcije iz seksualnega življenja, saj z 12 leti takrat še nisem vedel, če krava »stri« pri gobcu ali pod repom.

Predno se je začelo poleti daniti, sta konja v hlevu pod nama ustajala in to naznanjala z zamolklim ropotanjem s kopiti po lesenem, razmočenem podu. Ob tem sva se zbudila tudi midva in prvo, kar je bilo, je hlapec segel v mali žep telovnika in si s »fajercajgom« prižgal najcenejšo cigareto Dravo kar vznak leže na senu. Vmes sva kako redko besedo izmenjala in tako

se nama je pričel delovni dan. Pri koritu vodnjaka je najprej napojil konja (in ostalo govedo), jima pokladal sena in ovsu v jasli in se potem lotil še lastne jutranje toalete, tako da se je slekel zgoraj do pasu do golega. Ni bil prav posebno vzpodbuden pogled na njegovo od mladostnega stradanja in rahitisa gabrovsko raščeno telo. Kjer ga je sonce obsijalo, je bila koža rjava zagorela, nadlakti in prsni koš pa so bili blede siraste barve.

Pristopil je urno h koritu in si začel oblivati lase, obraz, prsni koš in roke z mrzlo vodo; pri tem je škropil okrog sebe, da se je delala meglica, in ob tem spuščal razne glasove pračloveka, puhal in pihal, da ga je nehote prišla gledat na daljavo celo gospodinja in njeni deklini; hišna dekla se je na glas smejala in mu kazala svoje zobe; z dopadanjem in občudovanjem ga je opazovala. V vsem tem divjaškem jutranjem oblivanju je menda videla izraz njegovi moči in močatosti.

Gospodar se je pa pri tem opravilu obnašal drugače, tako, kot se to gospodarju spodobi. V jutranjem mraku je z veliko zajemalko vode površno splaknil umazanijo in se potem umil s toplo vodo, zato pa je prišel na prag kot zmečkan v lice in krmežljiv in le sočutno zmajeval z glavom, ko je za hip pogledal proti prhanju in škropljenju svojega hlapca. Ta si je posebno prizadevno s kazalcema in mezinca natančno žokal in drgnil ušesne vdolbine in zareze na prednjem in zadnjem delu ušesa. Dekleta, ki so ga opazovala je stresal kar mraz po telesu, ko so ga videle, kako si je obdeloval telo z mrzlo vodo, medtem ko si same zelo skrivaj dotikajo nežnosti svojega »predhišja« le narahlo s toplo vodo.

Hlapec pa je medtem odhajal v hlev; ves svež in mladostno naprožen je šel na delo v mlado jutro, ko si je z mrzlo, čisto vodo in drgnjenjem telesa in obeh ušes aktiviral reflektorno vse vzvode za krepitev lastne vitalnosti in s tem celo serijo tipk na površini telesa in ušes za aktivacijo raznih žlez z notranjim izločevanjem, potrebnih za dobro počutje. Podal se je svež in dobre volje na vsakodnevno pusto tlako in na pogosto ne posebno imenitna opravila.

Gospodar pa je šel domov, že zjutraj ves čas čemereren, in tudi čez dan ni zlepa postal boljše volje, ker so ga preveč mučile vsakdanje skrbi s posestvom in trgovino.

★

Osem vnučkov iz treh gnezd nas vse domače razveseljuje in do zdaj vsaj še hvalabogu, zadržuje prehitro staranje podeželskega zdravnika po 45-tih letih zdravnikovanja. Pred štirimi leti sem doživiljal, da je takrat sinova 3-letna Alenčica zvečer, ko je postajala zaspala, začela s prsti roke brenkati po zgornjem in zadnjem robu mešička zvečine levega ušesa in potem kmalu končala z globokim spanjem, običajno pod mizo v jedilnici.

Kasneje se je čez dan z »očkom«, ki bi mu morala po vsej pravici reči dedek, šla pogosto igrice »podiranje Triglava«. Poskušala je splezati na moje visoke podkolenice, in če ji je to uspelo, je bila na malem Triglavu. Če mu je pa z nogami zlezla na ramena, je bila pa že v Aljaževem stolpu. Običajno se je že na malem Triglavu začel tresti ves dedek Triglav, tako da je znova in znova padala nazaj v vse tri triglavske doline z bohinjskim kotom vred. Ta potres se je ponavljal, dokler se dedek ni naveličal. Živo zadihana je po potresu varno pristala in vsa navdušeno vzklikala: »Očka, še, še potres, še Triglav, pa čeprav samo še enkrat in samo na mali Triglav«.

Lepega večera pa je skočila triletna Alenčica po taki igri v okobal na očkova stegna, z obrazom obrnjenim proti njegovemu obrazu, in začela brenkati s tremi prstki na opisanem mestu očkovo levo uho.

Dudka ji je že podrhtevala v ustih in kazala se je belina v zgornjem delu obeh oči, kar je vse nakazovalo bližino spanca. In ker ni bila zadovoljna z mojim frcanjem na njenem ušesu, pa sploh ni bila zadovoljna z mojim postopkom za njen nina-nana: »Oh, očka, ti nič ne znaš, glej, takole moraš!« in je s svojim kazalcem in sre-

dincem na poseben način nežno potresala po mojem ušesu. Zopet sem jo sam poskusil posnemati. »Oj ti očka, kako moreš biti tako neroden; ti sploh nič ne znaš! Takole vendar, no, saj ni tako težko!« Ko sem kasneje natančneje brskal po atlasu za ušesno akopunkturo, sem našel francosko točko III in v njeni okolici še nekaj drobnih kitajskih sedirajočih točk.

V tem obojestranskem uspavalnem mehaničnem procesu je potem Alenčica mimogrede z malega Triglava zdrknila na tapison pod mizo in sladko zaspančkala v varnem zavetju pod mizjo.

Kako vse hitro mine! Sedaj je stara že 7 let, a se še vedno uspava z aurikulo-presurnimi prijemami. Ne sede pa že dolgo več okobal na očkova kolena in tudi Triglava ne stresajo več potresni sunki — ali pa le zelo redko še kdaj zanihajo očkova kolena pod težo sedemletne vnukinje. Toda kmalu bo že na vrsti eno leto stara Marjetka, njena sestra, ljubljena vseh, doma in daleč naokrog.

(Čemu vsemu lepemu se prostovoljno odrekajo preveč »šparovni« Slovenci, ko se držijo naprednega gesla: »Le enega ali dva otroka največ, za naše razmere je še to preveč!« Ozadje pa je v bistvu le drugo, saj tudi veliki bogataši nimajo več kot enega ali dva otroka. Tudi malo jih ne peče vest, da je za goli obstoj nekega naroda potrebno, da ima vsaka družina, ki more imeti otroke, vsaj tri ali štiri, če hoče narod biološko vsaj skromno vegetirati!)

Pripomba uredništva:

Zaključna avtorjeva trditev ima svojo tehtnost, sesterka je namreč izpod peresa upokojenega zdravnika splošne prakse iz Kranja.

pod črto - pod črto

So katoličani boljši Slovenci?

Profesor Ivan Verč je v neki radijski oddaji 18. januarja letos dal sledečo izjavo: »Za katoličane velja, da si tembolj Slovenec, čimbolj kritiziraš jugoslovansko stvarnost.«

Ne glede na krivičnost in pavšalnost take izjave, ki bi jo zlahka lahko zavrnil, poskusimo raje ob njej kratek razmislek! Stavek, tak kot je, se zdi na prvi pogled negativen za katoličane. Ne vem, če ga je s takim negativnim predznakom izrekel Ivan Verč. Morda ga tudi je. Toda istočasno je Verč, ne da bi se zavedal, dal katoličanom priznanje. Kakšno in zakaj? Poskusimo razumeti!

Kdo so katoličani, ki jih Verč omeinja? To so verjetno Slovenci na Tržaškem, Goriškem in Koroškem, ki so tesno povezani s svojim narodom, zato

občutijo kot svoje slabosti na njegovem telesu, pa naj bodo v zamejstvu, v matici ali v zdomstvu. Slovenec, ki ni tesno povezan s svojim narodom in mu ni do skupne usode celotnega naroda, je indiferenten in ne kritizira nikogar. Tak Slovenec, ki daje prednost kakemu internacionalizmu, kaki pretirani državljanski zavesti (ne pa narodni!), je na poti v asimilacijo in bo prej ali slej za slovenstvo izgubljen. Kar ga zadržuje, da se že danes ne odpove slovenstvu (ne slovenskemu jeziku!), je goli opornizem ali inercija.

Če citirani Verčev stavek beremo v tem ključu, moramo priznati katoličanom (brez posploševanja) prvo, kar je za Slovence potrebno, naj živijo kjerkoli: skrb za skupno slovensko usodo.

Samo v tem smislu so lahko katoličani bolj Slovenci — če so. Ne vem, če je Verč mislil tako.

Pisatelj Ciril Kosmač je bil nekoč gost v Trstu. Z njim smo se srečali v mali dvorani Kulturnega doma. Še danes mi v ušesih zvenijo njegove besede:

Kako naj bom brez skrbi, če me boli roka, noga ali glava. Tudi roka, noga, glava so moje. So deli mojega telesa. In dokler se vse moje telo ne počuti dobro, tako dolgo ne morem biti srečen. Isto je z narodnim telesom in njegovimi deli, naj živijo kjerkoli.

Seveda, najlaže je reči, da je bil Ciril Kosmač demagog. Morda je bil. A ni škodil. Še zdaj ga vidim, kako si je položil roko na srce. Da. Navsezadnje narodna zavest ni samo stvar razuma, ampak tudi srca.

Dve vprašanji prof. Jožetu Pirjevcu

Po kraški arhitekturi, ki je kot izraz slovenske ljudske kulture bila prikazana na razstavi KAMNITA HIŠA v letu 1984, smo tik pred koncem leta 1985 dobili v Trstu še razstavo o začetkih slovenskega pismenstva. Protestantski pisci in njihova dela so bili predstavljeni na visoki ravni na razstavi BESEDA IN KNJIGA v tržaški pomorski postaji, kamor je vabil pet metrov visok transparent Primoža Trubarja. Pobudnika razstave prof. Jožeta Pirjevca smo vprašali, kakšen namen je imela razstava?

Primož Trubar se je simbolično vrnil v Trst za božične praznike, ker se nam je zdelo, da moramo s primernim poudarkom zabeležiti 400-letnico njegove smrti. Trubar je duhovni oče vseh Slovencev, je človek monumentalnih razsežnosti: intelektualec evropskega formata, iskalec novega in ustvarjalec. Človek velikih idealov, globokih čustev pa tudi bistrega duha in organizator prve vrste. Človek, ki je o sebi lahko s mirno vestjo zapisal, ko je ob sedemdesetletnici polagal račune: »Jaz sem en dober boj boril«. Dejstvo, da je v letih svojega zorenja živel v Trstu na dvoru škofa Pietra Bonoma, je za nas nadvse pomembno, saj se je že s tem naše mesto zarisalo v pokrajino slovenskega duha in postalo ena od njenih prestolnic. Mi želimo, da to tudi ostane.

Kako pa ste zadovoljni z uspehom, ne glede na to, da je razstava iz objektivnih vzrokov sovpadla z božičnimi počitnicami in je zato odpadel vsaj en del tradicionalnih obiskovalcev, to je študentov?

Mislím, da smo z razstavo zadeli v črno. Ogledalo si jo je veliko število ljudi, Slovencev in Italijanov, ki so poglobili védenje o naši intelektualni dediščini. Upam, da so tudi razumeli duha, v katerem smo razstavo oblikovali. Hoteli smo poudariti, kako plodne rezultate lahko rodi plemenit dialog med Italijani in Slovenci v našem prostoru in obenem nakazati, kako si zamišljamo naš kulturni in bivanjski delokrog. Nočemo se zapirati za obzidje municipalizma in provincialnega hiranja, ampak hočemo, kot svoje dni Trubar, navezati stike s sosedi, Evropo in svetom. Želim še poudariti, da sta razstavo finančno podprli tržaška univerza in provinca. Očitno so v našem mestu tudi na odgovornih mestih ljudje, ki se zavedajo, da sta dialog in medsebojno spoznavanje med tu živečima narodoma predpogoj rasti in razvoja celotne skupnosti. In to me navdaja z optimizmom.

Mogoče ne veste, da...

- da je Edvard Kardelj v zadnjem letu svojega življenja narekoval v magnetofon svoje spomina v srbohrvaščini in da so jih potem prevajali v slovenščino ...
- da je THE SOUTH SLAV JOURNAL (Spring-Summer 1985, Vol. 8 - No 1, 27-28) med drugimi revijami, pisanimi v južnoslovanskih jezikih, registriral tudi našo MLADIKO ...
- da so bila iz Pittsbourgha v ZDA razposlana na vse konce falzificirana pisma, za katerih avtorstvo sumijo znanega slovenskega publicista v emigraciji ...
- da papež Janez Pavel II. namerava proglašati sv. Alojzija Grignion de Montfort, znanega pospeševalca Marijinega češčenja, za cerkvenega učitelja ...
- da novi prior v kartuzijanskem samostanu Pleterje na Dolenjskem — švicarski Nemeč p. Hollenstein — tekoče govori slovensko in prizadeto sledi slovenski kulturi ...
- da je delegacija »Kristjanov za socializem« iz Zvezne republike Nemčije, ki je v lanskem juliju v spremstvu dr. Grmiča in dr. Rajhmana obiskala Srbijo, naletela v pravoslavni samostanih Žiča in Studenica na ugovarjanje zoper udinjanje Cerkev nekemu političnemu režimu ...
- da na Madžarskem živi 64-letni duhovnik, ki je nečak pokojnega maršala Josipa Broza-Tita in ki se tudi sam piše Josef Broz, pomadžarjeno Buzas ...
- da je v zbirki KONDOR, ki izhaja v Ljubljani, za leto 1987 programirana antologija esperantske poezije ...
- da je v Evropi v celoti 221 gotskih katedral, od katerih jih je največ v Franciji, v Jugoslaviji pa tri ...
- da zaradi izrednega zdravstvenega čudeža, do katerega je na njegovo priprošnjo prišlo v Čilu, utegne škof Gnidovec na poti proti oltarju prehiteti Baraga in Slomška ...
- da je prevajalska ekipa, ki se je zbrala za novi slovenski prevod Svetega pisma Stare zaveze, že začela z delom ...
- da je ob smrti slikarja Avgusta Černigoja tržaški italijanski dnevnik IL PICCOLO prinesel neprijetno temeljitejši in kulturnejši članek o njem kakor slovenski PRIMORSKI DNEVNIK ...
- da je pokojni partizanski politkomisar in pozneje profesor primerjalne literature na univerzi v Ljubljani dr. Dušan Pirjavec pustil za sabo politično in idejno vznemirljiv dnevnik ...
- da papežev gardist — trenutno jih slušbuje sto in službena doba traja dve leti — zasluži mesečno milijon lir ...

Ali Boga sploh potrebujemo?

Z leti postajajo po naših šolah privedne ob takšni ali drugačni priložnosti vedno bolj rutinske in zato vedno težje izvedljive. Proslava tega dneva, obletnica onega dogodka, spomin na pesnika, dan neke dejavnosti ... vse to, kar naj dobi v zunanjem prikazu neko spodobno in živo obliko, je velikokrat papirnato in plitvo. Kajti, kot vsako doživetje, ki naj nosi v sebi sporočilo, je tudi taka prireditev predvsem potrebna življenja, živahnega utripa nečesa, v kar verjamemo. Nema lokrat botruje k taki prireditveni neživosti tudi prepričanje ali neprepričanost prireditelja. Kdor ni prepričan v božič, bo le težko zavzeto prikazal božičnico po svojih učencih — izjeme so seveda povsod mogoče. Pa tudi med vernimi se jih premalo pogloblja v to, kaj pravzaprav pomeni božična noč.

Zato me skoraj niso začudili zaključki najnovejše »raziskave« mojegga osnovnošolca, ki jih je moral v timske sodelovanju s sošolci prenesti v šolski zvezek. Z bodikavo pisavo se je božič izpel v pisanem zamahu lučk, okrašenih izložb in boljšega kosila. Na moje začudeno prigovarjanje je eden izmed sošolcev napisal, da nekateri gredo na ta dan k maši. »Raziskava« se je lakonično strnila v ugotovitev, da božič traja le en dan. To je bil konec njihovega prostega spisa. Še zdaleč nisem tak promulgator vere, da bi jo hotela na vsak način vsiliti tistim, ki se zanjo ne menijo, vendar me je presenetila stopnja neinformiranosti tistih, ki spadajo po zakramentih, ki so jih prejeli, pod okrilje katoliške cerkve, pa vendar ničesar ne vedo o njej. Še bolj me je presenetilo zato, ker so otroci, ki so mi prikazali izrez svojega znanja o božiču »v živo«, še šoloobvezni. Tako da še vsi, razen častnih izjem, spadajo v »režim« šolskega verouka. Pa, se ne dajo, o božiču nič več kot to, kar so napisali.

Ko bi jim vsaj nekaterim iz mešanih zakonov bil dan v dediščino pregovor »Božič s svojimi, veliko noč s komerkoli!« Morda bi to le bilo izhodišče za drobno misel o božiču kot o nečem, kar ni samo izborno kosilo ali slavoloki lučk po vaških ulicah ali dragi predme-

ti v zlati in srebrni razcefranosti izložb. Morda bi se dokopali vsaj do spoznanja, da je to družinski praznik, če že ne verska radost.

Zunanji posebni znaki so resnično potrebni, kajti poudarjajo pomembnost dogodka, vlečejo nas iz naše naglične vsakdanjosti, cukajo nas za rokav: »Hej, postoj! Nekaj posebnega se dogaja!«, kakor je na posebnost kazala repatica v Betlehemu. Vendar ne smemo dopustiti, da bi le zunanost pomenila vse in da bi se zameglila tista prava vrednost, tisti čisti dragulj, ki mu lepa okrasna štuljica le poudarja lepoto.

Morda pa moramo za tako nepoznavanje iskati krivdo še drugje. V moderni cerkvi našega časa primanjkuje duhovnikov. Ob tistih pa, ki so še, vidvamo, vsaj pri nas, vedno manj mladih in otrok. Včasih so se strežniki kar trli pred oltarjem, danes nemalokrat

Kdor Slovencem dobro hoče, naj z mano reče: »BOG ŽIVI KRITIKO!«

Fran Levstik

opravlja duhovnik mašo čisto sam. Res, delno je kriv demografski padec, vendar pa manj kot je nečesa, bolj je dragoceno.

Kje so časi, ko nas je Marijin vrtec privabljal v župnijske prostore, ko smo s skromno malico prepešali v katehetovi družbi lep del domačega Krasa. Ali časi, ko smo se vaški otroci zbirali ob majskih večerih pred oltarjem, da bi dobili šmarnično podobico.

Vzgojni prijemi so se medtem zasukali. Gorje, če z nagrado pridobiš otroka za nekaj! Odloči naj se svobodno! Občasno pa na to pozablamo in nagrade izkoriščamo za to, da nas otroci pustijo pri miru. Kaj namreč lahko drugega rečemo o televiziji ali o dragi igrači — mogoče še to, da je lahko tudi odkupnina za čas, ki ga otroku ne posvečamo dovolj.

Če so naši otroci zrcalo naše bodočnosti, in se zaradi tega prijemljemo za

lase, ko gledamo zdesetkane vpisne sezname za vrtec in šolo v prihodnjih letih, potem bi se morali upravičeno zgražati tudi nad tem, da ni otrok v cerkev. Tudi cerkev je namreč postojanka slovenstva, kar marsikateremu pripadniku večinskega naroda očitno ne gre v račun, in je že bil potreben v italijanskem dnevnem tisku javni škofijski odgovor na to temo. Vendar se te resnice mi, Slovenci, premalo zavedamo. Naša mlačnost do Cerkve bi se morala vsaj nekoliko odtajati in pokazati bi morali, da smo. Tudi ob nedeljah in pri maši. Saj ne, da bi porivali v božji hram vse po vrsti. Nekaj pa je le takih, ki se še imajo za verne, čeprav ne za dovolj aktivne katoličane. Morda pa smo včasih katoličani le zato, ker so tako delali naši nonoti, naše matere in kdaj pa kdaj tudi očetje? Iz neke folklorne tradicije, ali zato, ker se hočemo sami poglobiti v vero in primerjati v njej svoja dejanja ter dejstvo ali Boga sploh potrebujemo?

Kaj storijo za tako krepitev kateheti? Ali se vse izpoje v posredovanju tistega, kar od nas zahteva učni program, ne da bi v to dali kanček svojega prepričanja ali navdušenja? Kaj je resničnejše, da imaš okrog sebe vedno lepo število otrok, ki so enako zavzeti za igro, petje, pomoč v cerkvi in verska opravila, ali le elito otrok, ki se je opredelila za del teh opravil in ki je ne zaslediš v cerkvi razen nekaj tednov pred prvim sv. obhajilom in morda še nekaj tednov po njem?

Doumeti mašo in jo obiskovati z veseljem. Morda dosežeš to s strogostjo, grožnjami in odmaknjeno nepristopnostjo strokovnjaka? Mislim, da ne. Ta je le način, kako izluščiti iz človeka njegovo tehnično popolnost, ne njegovo dušo. V naših šolskih letih smo se učili, da je gonilna sila v veri ljubezen, in to je element, ki ga včasih pogrešam pri dušnih pastirjih — ljubezen do otrok, tudi če niso ravno popolni v svojih izvajanjih, so pa zato odprti, zaupljivi in voljni sprejemati to, kar naj bi jim katehet nudil. Stvarno, življenjsko, prijateljsko, moderno in slovensko ... tudi in ne nazadnje vero.

JELKA CVELBAR

Šempolaj in (*Šem)palaj

Krajevno ime **Šempolaj** razlaga Ramovš 1) iz svetniškega imena **sanctus Pelagius** v poglavju, v katerem govori o asimilaciji nosnika **n** v **m** pred dvoustničnim soglasnikom: latinski pridevnik **sanctus** prevzamemo Slovenci z ljudsko obliko **šnt**, v sestavi se sklepni **t** izgubi, pred dvoustničnim soglasnikom se preostali del prilikuje v **šm**. Tako je Ramovš razložil prvi del krajevnega imena **Šempolaj**, nam pa preostane radovednost, odkod oni **o** v drugem delu besede: iz latinskega **e** ta naš **o** gotovo ne more biti.

Najstarejša omemba vasice pri Nabrežini, kar jih poznam, je v nemškem urbarju iz leta 1494 2): **Sand Polay**, **Sant Polay**. Tu imamo očitno opraviti s slovensko obliko tega krajevnega imena, ki jo je pisec v prvem delu učenorekonstruiral, saj se je zavedal, da nosi vas ime po svojem svetem zavetniku. Ti dve obliki nam torej ne pomagajo, če želimo osvetliti nastanek slovenske imenske oblike in razlagati prisotnost samoglasnika **o** v nji.

V tržaških srednjeveških virih srečamo pogostoma krajevno ime **Sanctus Pelagius** od začetka XIV. stoletja naprej, vendar gre za drug kraj in sicer za okraj okoli cerkvice svetih Ivana in Pelagija na Vrdeli 3).

Dokumentacija tega krajevnega imena je kar bogata ne samo zaradi visokega skupnega števila omemb, temveč tudi zaradi različnih pisnih oblik, v katerih ime nastopa. Za jezikoslovca so prav te inačice zanimive. Najredkejša je »kulturna« imenska oblika **Sanctus Pelagius**, v kateri razberemo piščevo učenost. To je točen latinski zapis, vanj se tu in tam prikrade le kaka neupravičena geminata (dvojna črka), kakor se rado dogaja v Trstu v tem času; najstarejši zapis iz l. 1344 je v arhivu Svetih Mučenikov, kjer beremo **in contrata Sancti Pellagii**. 4)

Za slovenista so mnogo zanimivejše druge imenske oblike začenši z ono, ki se pojavlja l. 1405 5), ko je umrl neki **Marinus Sancti Palagii**. Samoglasnik **a** v prvem zlogu bomo pogostoma našli tudi v drugih imenskih oblikah. Latinski kratki **a** smo Slovenci sprejeli kot kratki **o**, kratki **o** najdemo v slovenski imenski obliki **Šempolaj**, to pomeni pač, da je slednja nastala iz latinske (ali italijanske ali, še verjetneje, iz furlanske, ki je izhajala iz latinske) **Sanctus Palagius** in ne Pelagius, kakor je menil Ramovš. Zakaj se je iz nekdanjega latinskega **e** razvil na Tržaškem **a**, naj pojasni kak romanist.

Eden najstarejših zapisov tega krajevnega imena — iz l. 1308 — se glasi **in contrata Sancti Pallay** in odslej se oblika **Palai/Palaj**, l. 1316-19 šestkrat **Pelai**, pojavlja zelo pogostoma 6). Tu imamo povrhu še opraviti s starim prehodom latinske in romanske palatalne afrikate **g'** (beri dž) v slovenski **j** (kakor v imenu Georgius - Jurij). Toda ta prehod ni samo slovenski — saj bi se slovenska imenska oblika morala glasiti Polaj in nikakor ne Palaj — temveč ga pozna tudi furlanščina.

Pri Sv. Palaju so slovenski kmetje gojili vinsko trto: 1316 **de vinea Sancti Pelai**, 1337 **Ianis de Vorgiansco pro affictu vinee de S. Pellagio**, 1346 **a Iohanne de Vorianscho**

pro afficto vinee Sancti Pelagii, 1352 **Petrus condam Jurii de Sancto Palagio**, **Martinus de Sancto Palagio filius Martini**, **Voricus de S. P. condam Sabogne**, 1416 **Jure de Sancto Pallaio**, 1421 **Simeç de Sancto Pellagio**. Prebivalstvo pri Sv. Palaju je bilo v tem času v celoti ali v prevladujoči meri slovensko. Kako se je krajevno ime tedaj glasilo v slovenskih ustih? Bržkone tako, kakor ga beremo v zapisih, ki so najbolj oddaljeni od kulturne, zgodovinske latinske oblike, to je **(*Šem?) Palaj**. Slovensko prebivalstvo je v tem primeru morda rabilo furlansko 7) imensko obliko, ki se le v izgovarjavi prvega samoglasnika razlikuje od slovenske imenske oblike **(Šem)polaj**. Vendar moramo že v tem času računati tudi s slovenskim tržaškim akanjem, zato lahko velja oblika **(*Šem)palaj** tudi za polnopravno slovensko narečno obliko.

- 1) F. Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika*, I Konsonantizem, Ljubljana 1924, str. 85.
- 2) M. Kos, *Urbarji slovenskega Primorja II*, Ljubljana 1954, str. 211 in 212.
- 3) G. Cuscito, *Storia di Trieste Cristiana attraverso le sue chiese I*, Trieste 1982, str. 81-82; avtor omenja letnico 1338, ko je cerkvice prvič omenjena; tu objavljeni podatki iz arhivov Svetih Mučenikov in tržaške Stolnice posredno potrjujejo obstoj cerkve v letu 1308, očitno pa je cerkvice nastala že prej.
- 4) Arhiv benediktinskega samostana Svetih Mučenikov pri Državnem arhivu v Trstu, dokument 673, carta 10 verso.
- 5) III knjiga voščenenih darov pri Stolnem arhivu v Trstu, c. 13 recto.
- 6) Za prvi zapis gl. op. 4 (c. 33 v.), ostali iz raznih virov pri Stolnem arhivu.
- 7) Pri svetniških imenih je to vsekakor prej mogoče in razumljivo kakor pri drugih imenih. Pri tem naj nikoli ne pozabimo, da smo Slovenci sprejeli številna romanska svetniška imena v furlanski obliki: sama naša lepa Vida je nosila izrazito furlansko ime, ki se v latinščini in italijanščini glasi Vita.

VLADIMIR KOS

Novo leto je kakor večer

*Kadar leto postane pozno popoldne,
sonce tiho smehlja je reče nam zbogom,
sence s stranskih se ulic v temne sprevode
strnejo,*

*čisto blizu ičo drevesa Te vidim,
Skritega med odsevi žarkov med listi,
čujem Te, ko se pogovarjaš
z minljivostjo sveta.*

*Dan, prižet k zaskrbljenosti, se umika.
Prva zvezda ljubezni z vej se svetlika
z lučko Tvojih oči,
v besed neminljivi slovnici.*

Iz delovanja društva slovenskih izobražencev

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je v novem letu začelo z delom takoj ob koncu božičnih praznikov. Že v ponedeljek, 6. januarja, na praznik sv. Treh kraljev so v Peterlinovi dvorani odprli razstavo akademskega slikarja Mateja Metlikoviča iz Ljubljane, katerega je predstavil Ivan Stuhec. Naslednji ponedeljek, 13. januarja, je društvo v sodelovanju z združenjem Most pripravilo predavanje Tarasa Kermaunerja o Majcnovi Revoluciji. V ponedeljek, 20. januarja, je dr. Emidij Susič govoril o rezultatih sociološke ankete ob goriški meji »Mladi: stil življenja in vrednote«. Zadnji ponedeljek v januarju je tržaški pisatelj Boris Pahor govoril o knjigi Franca Jeze »Spomini iz taborišča« ob drugi obletnici avtorjeve smrti. Tako se je društvo oddolžilo spominu kulturnega delavca in publicista Franca Jeze.

DSI ima svoje redne sestanke in srečanja za člane in prijatelje ob ponedeljkih ob 20.30.

Prof. Emidij Susič je v DSI predaval o rezultatih sociološke ankete med mladimi ob goriški meji

800 SLOVENCEV V BARCELONI

Na evropskem srečanju mladih v Barceloni je bilo med 25.000 udeleženci tudi 800 Slovencev. Njihovo sodelovanje pri pobudi, ki ima korenine v ekumenski skupnosti v Taizéju, je pripravil Medškofijski odbor za študente iz Ljubljane. Med udeleženci je bilo tudi nekaj mladih vernih zamejcev.

BIOETIKA NA SLOVENSKEM

Lanska 11.-12. številka revije Cerkev v sedanjem svetu je v celoti posvečena medicinski etiki. Slovenska teologija se je tako obširneje spoprijela z vprašanji genetske manipulacije, splava, evtanazije, skrbi za umirajoče, pravic človeških embrijev, umetnega spočetja itd. 28. zvezek zbirke Cerkveni dokumenti pa je pod naslovom Dostojanstvo človeka — Bioetika posvečen uradnim cerkvenim dokumentom o teh žgočih vprašanjih.

23. DAN EMIGRANTA

5. januarja je bil v Čedadu tradicionalni, že 23. Dan emigranta. Poleg kulturnega sporeda sta bila na dnevnem redu govora socialističnega senatorja Franca Castiglioneja in pa videmskega stolnega župnika ter uglednega narodnega delavca msgr. Marina Qualizze.

GROBIŠČE V GLINJAH

Po pisanju buenosaireškega tednika Svobodna Slovenija je na pokopališču v Glinjah pri Borovljah na Koroškem skupni grob 13 moških in treh žensk. Gre za skupino slovenskih beguncev, ki so jo maja 1945 zajeli partizani že na Koroškem. 13. maja je bila pobita v gozdu pri Ostrovcu, naslednje leto pa so domačini prenesli neznanu trupla na pokopališče.

Ob koncu lanskega leta so v Peterlinovi dvorani skupaj predstavili dve knjigi pisatelja Alojza Rebule: »Savlov Demon« in »Oblaki Michigana«. Obe deli so predstavili tudi v Katoliškem domu v Gorici ob slovenskem kulturnem prazniku februarja meseca

Ob štiridesetletnici vetrinjske tragedije

Pod tem naslovom objavlja Koledar celovške Mohorjeve družbe za leto 1986 novo krajšo razpravo o usodnih dogodkih med Slovenci v času druge svetovne vojne in tik po njej. Že v prejšnjih treh letnikih so predstavniki Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev iz Severne Amerike prispevali daljše članke o tej problematiki.

Lotošnji sestavek želi razčistiti potek umika beguncev in domobrancev (takrat že Slovenske narodne vojske) ter četnikov maja 1945 in pa vzroke za vračanje domobrancev v Jugoslavijo, kjer so jih čakala skupna morišča. Očitno je, da so se sestavljenci opirali tudi na dokumente, ki so bili odkriti v zadnjem času (grof Tolstoj, Pitamitz v Storia Illustrata, knjige Hrvata dr. Omrčanina v ZDA itd.), žal pa tokrat ni o-pomb, ki bi bile pri takem umirjenem sestavku zelo koristne.

Članek strnjeno prikaže umik čez Sočo (2.000 primorskih domobrancev in slovenskih četnikov) in čez Ljubelj (10-12 tisoč civilistov in 11.000 vojakov). Nato dokumentira trditev, da je preboj čez Dravo, kjer so imeli partizani že pod nadzorstvom most, vodil domobranski major Vuk Rupnik in ne kak nemški častnik. Angleži so na dogodek gledali s simpatijo.

Osrednje vprašanje pa je, zakaj iz Italije niso vračali domobrancev v Jugoslavijo, drugače pa se je zgodilo na

Koroškem. Tu je navedena kopica dokumentov in datumov. Churchill je že 29. aprila 1945 dal navodilo 15. armadni grupi v Italiji, da morajo protikomunistične sile razorožiti in poslati v taborišča. Za Avstrijo takega navodila ni izdal, poleg tega tam ni bilo enotnega britansko-ameriškega poveljstva kot v Italiji (ZDA so bile odločno proti vračanjem), temveč so imeli na Koroškem vso oblast Angleži.

V času nevarnosti oboroženega spopada s partizani zaradi ozemeljskih sporov so se verjetno hoteli Angleži znebiti beguncev na Koroškem. Maršal Alexander je ponudil Jugoslaviji 200.000 beguncev, ta pa jih je sprejela. Pooblaščen britanski minister v Alexandrovem štabu v Caserti Macmillan se je o tem razgovarjal s poveljnikom v Celovcu gen. Keightlyem. V Caserti so za mnenje vprašali tudi ameriškega predstavnika Kirka, ki je po posvetu z vlado izrazil nasprotovanje vračanju, a so šli čisto mimo njega in ga sploh niso informirali o dogodkih na Koroškem. (Podatkov o Kirku v Koledarju nimajo, jih pa tu dodajamo, ker so bili medtem objavljeni.) Na Koroško je šel ukaz za vračanje.

Tragika je v tem, da razprava opozarja na dejstvo, da se je še pred začetkom vračanja slovenskih vojakov maršal Alexander premislil in 22. maja dal navodilo, naj nikogar več ne vračajo. V

Celovec ta ukaz ni prišel, ali pa ga niso upoštevali. Od 27. do 31. maja so z zvižajo vrnili v Jugoslavijo domobrance, ki jih je večinoma čakala smrt brez procesa. In vrnili bi bili tudi civiliste, ko bi ne prišlo do znanega posredovanja dr. Meršola, razumevajočega stališča majorja Barreja in razgovora med dr. Meršolom in maršalom Alexandrom, ko je ta obiskal Vetrinj.

Razprava ne zastopa mnenja, da so Angleži vrnili domobrance v zameno za partizanski umik s Koroške, temveč kvečjemu kot dodatno »spodbudo«.

»Celovška afera« pa verjetno s tem še ni povsem razčiščena. Sosledje dogodkov je zdaj veliko bolj jasno, nekateri vprašanja pa še čakajo na odgovor.

NOBELOVCI

Po 13 letih se je sklenila knjžna zbirka Nobelovci, ki jo je uredil prof. Janko Moder. Znani prevajalec je tudi prevedel dober del 82 knjig, ki predstavljajo pravi cvetnik sodobne svetovne književnosti. Knjige so izšle v nakladi do 23.000 izvodov. Skupno je zbirka Nobelovci postavila na slovenske police 1.200.000 knjig.

ŠKOF KVAS V AVSTRALIJI

Tik pred božičem se je vrnil v domovino ljubljanski pomožni škof Jožef Kvas, ki je bil dva meseca na obisku med Slovenci v Avstraliji. Spremljal ga je frančiškanski provincial p. Mihael Vovk, saj slovenski frančiškani oskrbujejo v Avstraliji vsa verska središča, v Melbournu, Sydneyu in Adelaidi. Škof Kvas je birmal 98 slovenskih otrok, obiskal pa je kar 18 krajev, kjer se zbirajo naši izseljenci.

BESEDA IN KNJIGA

Pod tem naslovom je bila na Pomorski postaji v Trstu pomembna razstava o slovenski protestantski reformi. Od 23. do 28. decembra je velika Trubarjeva podoba z dvojezičnim napisom na pročelju stavbe, ki se je razvila v kongresno središče, vabila na ogled razstave, ki so jo pripravile Narodna in študijska knjižnica, Narodna in univerzitetna knjižnica iz Ljubljane, univerzi v Trstu in Ljubljani ter tržaška pokrajinska uprava (s finančnim prispevkom). Izšel je tudi obsežen katalog.

Tržaški škof L. Bellomi si z zanimanjem ogleduje osnutke za barvna okna, ki jih je arh. Marta Kunaver razstavljala v Peterlinovi dvorani decembra lani

Prizor iz igre o kralju Svetopolku, ki so ga letos pozimi igrali na Pristavi v Argentini. Posnetek nam je poslal Gregor Batagelj, ki je na hrbtno stran fotografije napisal, da je drevo, ki ga vidimo na posnetku, »ombù« — edino drevo v pampi. V resnici botanično ni drevo, ampak ogromna trava, zelišče.

JOŽE KOPEINIG NAGRAJEN

Krščanska kulturna zveza in Narodni svet koroških Slovencev iz Celovca sta 23. januarja podelila sedmo Tischlerjevo nagrado koroškemu duhovniku Jožetu Kopeinigu. Gre za središčno osebnost tamkajšnjih katoličanov, saj že 17 let zelo uspešno vodi Katoliški dom prosvete v Tinjah, poleg tega pa je ravnatelj Slovenskega dušnopastirskega urada, glavni urednik tednika Nedelja, vodja misijonske pisarne itd. Gospod Kopeinig se je rodil 14. maja 1941 v Št. Petru na Vašinjah, duhovnik pa je od leta 1965.

NAKLADE VERSKEGA LISTA

Število naročnikov zadnje redne zbirke celjske Mohorjeve družbe je naraslo za 700 in doseglo približno 37.000 enot. Mladinska revija Ognjišče pa je lani zvišala svojo že visoko naklado za 2.000 izvodov.

POITALIJANČENI PRIIMKI

Tržaški politik in publicist Paolo Parovel je s knjigo L'identità cancellata (Izbrisana istovetnost) opozoril tukajšnje prebivalstvo na zakrivano resnico neitalijanskih korenin tolikih sedanjih Italijanov, na stotisoče nasilno poitalijančenih priimkov, imen in krajevnih imen. Objavil je uradne sezname fašističnih vsiljenih preimenovanj, krajšo študijo in navodila za ponovni prevzem izvirnega imena.

MONOGRAFIJA O GORŠETU

Mohorjeva družba v Celovcu je založila ilustrirano monografijo dr. Ivana Sedeja Akademski slikar France Gorše. To je že peta monografija ali študija v samostojnem katalogu o 88-letnem umetniku. O njem je pred kratkim posnela film celovška ljudska univerza. V Sedejevi knjigi, ki šteje 88 strani, so povzetki v nemščini, italijanščini, angleščini, francoščini in esperantu. Študijo je izdalo društvo Kočna iz Sveč, kjer živi umetnik od leta 1973.

NOVA KNJIGA O TRŽAŠKEM VPRAŠANJU

Mlajši tržaški zgodovinar dr. Giampaolo Valdevit je izdal najnovejšo monografijo o tržaškem vprašanju, ki nosi naslov La questione di Trieste 1941-1954, politica internazionale e contesto locale (Tržaško vprašanje 1941-54, mednarodna politika in krajevne razmere). Na 280 straneh preučuje to obdobje predvsem na podlagi zdaj dostopnih arhivov v Veliki Britaniji in Združenih državah. Kot sam pravi v uvodu, se drži »postrevizionistične« metode ameriških zgodovinarjev, ki analizira zakulisni proces nastajanja odločitev.

6. KONGRES SSK V GORICI

Slovenska skupnost v Gorici je imela 19. januarja svoj šesti pokrajinski kongres. Poročili sta prebrala dosedanja predsednik Gradimir Gradnik in tajnik Marjan Terpin. Živahna razprava in številni mladi so pokazali na voljo po premostitvi trenutne krize, ki je ogrozila navdušenje za delo v korist samostojnega slovenskega političnega nastopanja.

BOŽIČNI KONCERTI

V božičnem času se je v številnih naših krajih vrstilo veliko božičnih koncertov. Na Goriškem je bil osrednji koncert 29. decembra v stolnici. Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu pa je pripravila tradicionalni koncert v stolnici sv. Justa 12. januarja.

Letošnji božični koncert ZCPZ pri Sv. Justu je vodil prof. Zorko Harej, pri orglah je zbor zveze spremljala prof. Dina Slama

Slovenske postaje »v živo«

Lani na Silvestrovo smo po tržaškem radiu lahko sledili programu, ki so ga prvič v zgodovini radia pripravile radijske postaje Ljubljana, Koper, Maribor, Murska Sobota, Gör (na Madžarskem) in Trst. Zaradi prazniških dopustov je žal izpadel radio Celovec v Avstriji. 31. december 1985 je bil torej zgodovinski dan, ko so skoraj vse radijske postaje slovenskega prostora oddajale istočasno program, ki so ga tudi skupaj ustvarjale v živo. Vsaka postaja se je na kratko predstavila in izrazila novoletna voščila. Podobno oddajo so nato ponovili še 7. februarja na predvečer slovenskega kulturnega praznika. Tokrat so skupaj pripravili pogovor na temo »Slovenska knjiga v letu 1985«. Pri oddaji je tokrat sodeloval tudi radio Celovec, žal pa je izpadel radio Gör na Madžarskem. Obe oddaji sta bili na sporedu ob 14.10 v rubriki POVEJMO V ŽIVO, ki že drugo leto teče na tržaškem radiu.

ZLATOMAŠNIK FRANC MALALAN

Openski 75-letni rojak, duhovnik Franc Malalan je imel na sveti večer zlato mašo. Kot klatetinec je 35 let služboval po Italiji. Zadnjih 16 let pa opravlja svoje poslanstvo v Marijinem sveetišću na Vejni.

Koroški pisatelj Janko Messner v DSI

TRINKOV KOLEDAR PRENEHAL

Letos ni več izšel Trinkov koledar, drobna, a dragocena publikacija o Benečiji in o msgr. Ivanu Trinku. Od leta 1953 je izšlo 33 zvezkov. Urejali so jih beneški duhovniki, predvsem pa duhovnik Zdravko Reven (zdaj v Ljubljani), rajni prof. Rado Bednarik, zadnja leta pa župnik iz Batuj Jožko Kragelj.

Nagrajeni domači otroci na »ex tempore« v Boljuncu 11. januarja letos

SLOVENSKI ZDOMSKI ARHIV

Slovenski narodni odbor in krovna organizacija Slovencev v Argentini Zedinjena Slovenija sta se dogovorila o ustanovitvi Slovenskega zdomskega arhiva. V oskrbi ga bo imela Zedinjena Slovenija, po posebnem pravilniku pa ga bo vodil poseben odbor. Ustanova, na potrebnost katere so mnogi že dolgo opozarjali, bo zaenkrat skrbela za arhivalije iz Argentine.

SLOVENSKA KRAJEVNA IMENA

V zbirki Leksikoni Cankarjeve založbe je ob koncu lanskega leta izšla zelo potrebna knjiga Slovenska krajevna imena. Kot pravijo kritiki, bi morala nositi naslov Krajevna imena SRS, saj sploh ne upošteva zamejstva. Gre za nekako dopolnilo štirih knjig Krajevnege leksikona Slovenije, saj so tu zbrana gesla o vseh krajih z uradno obliko in ostalimi možnimi oblikami, rodilnikom in orodnikom imena, naglasi, privedniško obliko in imenom prebivalcev. Navedeni sta tudi občina in pošta, ki jima kraj pripada.

FRANC BOLE V MAČKOLJAH

Prosvetno društvo Mačkolje je za svoje praznovanje dneva slovenske kulture in verskega tiska povabilo 26. januarja v Srenjsko hišo urednika Ognjišča g. Franceta Boleta, ki je imel obširen razgovor z mladino. Spomnili so se tudi 400-letnice Trubarjeve smrti, nastopila pa sta še oba zbora Slovenski šopek, ki ju vodi Ljuba Smotlak.

KREK V BENEČIJI

Kot je ugotovil izredno delavni tarčmunki župnik Božo Zuanella, je Janez Evangelist Krek leta leta 1910 predaval tudi v Benečiji, ki je bila takrat že pod Italijo. Na vabilo župnika Ivana Petričiča je znani politik in socialni delavec maševal in pridigal 27. marca tistega leta v Podutani. Nato je v občinski dvorani predaval (spet slovensko) o posojilnicah in zadrugah. Iz župnijske kronike se dajo razbrati tudi nekateri sadovi: 16. avgusta 1910 so tam ustanovili katoliško konsumno društvo, naslednjega januarja pa posojilnici pri Hlodiču in v Podutani.

† MAKS DEBENJAK

Na sveti večer je umrl v Gorici zašlužni pevovodja in organist Maks Debenjak. Še malo pred tem, na Cecilijanki 1985, so mu podelili odlikovanje za dolgoletno delo na področju cerkvenega petja. Poleg ostalega je 30 let vodil zbor in orglal v Štandrežu.

JANŽEKovič: POSTRUŽKA

Pri Mohorjevi družbi v Celju je izšel še šesti zvezek Izbranih spisov filozofa dr. Janeza Janžekoviča. Upokojeni profesor ljubljanske teološke fakultete, ki bo imel 4. marca 85 let, je knjigo sam uredil in vanjo zbral — kot pove štajersko obarvani naslov — vse pomembnejše spise, ki jih v prejšnje zvezke ni mogel uvrstiti. Stanko Kessler pa je prispeval bibliografijo 188 enot Janžekovičevih knjig, razprav in ocen.

ROMAN O STANKU VUKU

Znani istrski pisatelj Fulvio Tomizza, ki živi in ustvarja že 30 let v Trstu, je svoje 14. leposlovno delo posvetil tragični zgodbi zakoncev Stanka Vuka in Danice Tomažič, ki sta v še vedno nepojasnjenih okoliščinah padla pod zločinski strel na stanovanju v Rossettijevi ulici v Trstu 10. marca 1944. Roman nosi naslov *Gli sposi di via Rossetti*, *Tragedia di una minoranza* (Mladoporočenca z Rossettijeve. Tragedija v neki manjšini). Knjiga, ki zasluži posebno literarno in zgodovinsko oceno, z velikim poudarkom opozarja celotno italijansko kulturno javnost na obstoj Slovencev v Italiji in na našo polpreteklo zgodovino fašističnega preganjanja in vojnih dram. Napovedan je tudi izid Vukovih pisem ženi iz zapora, v slovenski in v italijanski izdaji.

UKVE 30

V božičnem času je izšla 30. številka župnijskega vestnika *Ukve*, ki ga izdaja župnik Mario Garjup in ki je tako zaokrožila deseti letnik izhajanja. Med drugim prinaša kroniko dogodkov v Kanalski dolini v letu 1985.

HLADNIKOVA ULICA

V Buenos Airesu so prvič poimenovali ulico po znameniti slovenski osebnosti. Glavno ulico v Slovenski vasi, kjer stojita cerkev Marije Kraljice in Hladnikov dom, so poimenovali po duhovniku Janezu Hladniku, ki je že pred vojno odšel za izseljenskega duhovnika v Argentino, urejal Duhovno življenje in si pridobil velike zasluge tudi za povojno politično emigracijo. Njegove spomine *Od Triglava do Andov* je leta 1978 — 13 let po smrti — objavila Goriška Mohorjeva družba. Ulici je zdaj ime »Calle msgr. Juan Hladnik«.

CUFFOLOV DNEVNIK V KNJIGI

Založba Dom v Čedadu je izdala v knjigi »Moj dnevnik« beneškega duhovnika Antona Cuffola (1889-1959) za leta druge svetovne vojne in okoli nje. Pomembni dnevniški zapiski, ki smo jih pred leti objavljali v naši reviji, so tu natisnjeni v obeh različicah, saj je Cuffolo pisal dnevnik ločeno v slovenščini in italijanščini, pri čemer je veliko različnih poudarkov in podrobnosti. Slovensko besedilo obsega leta 1938-46, italijansko pa 1940-47. Kot je znano, pa je Cuffolo pisal dnevnik že pred tem, a tudi po letu 1947.

OBČNI ZBOR SLOVENSKE PROSVETE

V torek, 28. januarja, je bil na sedežu Slovenske prosvete redni občni zbor te organizacije, ki združuje in povezuje prosvetno delo katoličanov na Tržaškem. Na občnem zboru so podali obračun dela v preteklem letu in začrtali smernice za tekoče leto. Na koncu so tudi izvolili nov ožji odbor, v katerem so Marij Maver, Edvard Žerjal, Sergij Pahor, Danilo Pertot, Saša Martelanc, Rudi Košuta, Marko Tavčar, Silvia Callin, Tomaž Simčič, Milan Nemas in Sandi Deluisa.

ŽIVAHNA DEJAVNOST MLADIH V SKK

Mladi so se v novem letu ponovno vrgli na delo in začeli z rednimi sestanki ob sobotah zvečer. Prvo srečanje so imeli že 11. januarja. Takrat se je namreč sestel gledališki krožek. Naslednjo soboto je prof. Zora Tavčar v literarnem krožku govorila o Edvardu Kocbeku in štirih sodobnih romanopisih. 25. januarja je Sandi Slama govoril o svojem prostovoljnem delu v Afriki. Mladi člani SKK vabijo na sestanke vsako soboto ob 18.30.

EMIL CENČIČ 60-LETNIK

Eden izmed beneških Čedermacev, dr. Emil Cenčič, župnik v Gorenjem Tarbiju, je na božični dan praznoval 60 let. Leta 1966 je skupno s sobrati Birtičem, Lavrenčičem in Gujonom začel izdajati list *Dom*. V težkih časih je s svojim delom in zvestobo omogočil, da je danes — kljub težavam in šibkostim — marsikaj ozelenelo v Benečiji. Še naprej mladostno dela na verskem, narodnem in kulturnem polju.

Dr. TRSTENJAK — 80-letnik

8. januarja je praznoval 80 let znameniti slovenski psiholog, profesor teološke fakultete, akademik dr. Anton Trstenjak. Znanstvenik, ki je pred časom izdal obširno antropologijo *Človek — bitje prihodnosti*, že piše nova dela. 2. in 3. januarja je predaval v Tinjah na Koroškem o slovenskem značaju. Koroški rojaki, h katerim rad prihaja za predavanja, so ga zelo slovesno in prisrčno počastili.

ŽIVLJENJE

V Venezueli že 27 let izhaja list *Življenje*. Ureja ga tamkajšnji izseljenski duhovnik Janez Grilc.

TRŽAŠKI MEŠANI ZBOR

Tržaški mešani zbor — nekdanji Tržaški mladinski zbor — je s prijetnim večerom v Marijinem domu pri Sv. Ivanu 26. januarja praznoval desetletnico delovanja. V številnih čestitkah, ki sta jih prejela zbor in dirigent prof. Tomaž Simčič, je bilo večkrat poudarjeno, kako pomembno vlogo igra številčno močen in kvalitetno dober zbor mladih ljudi v samem mestnem središču.

544.328

Tolikšno je število Slovencev, ki se je izselilo iz Slovenije v sedanjih mejah v obdobju 1857-1971. Slovenski strokovnjaki, ki so to izračunali, trdijo, da nas tako visoke izgube prebivalstva zagotovo uvrščajo v sam evropski vrh,

Vinko Beličič
Vinko Ošlak
Boris Pahor
Alojz Rebula

SLEDOVI DRAGE

Knjiga, ki se bere napeto kot detektivka, je naprodaj v slovenskih knjigarnah v Trstu, Gorici in Celovcu. Naročite jo lahko tudi na naši upravi.

to je med narode, ki so zaradi izseljevanja utrpeli največ škode. Gledano z demografskega vidika smo zamudili enkratno zgodovinsko priložnost, ki bi nas številčno okrepila, saj je dobra polovica te grozne selitve nastopila že pred prvo svetovno vojno.

STOLETNICA ROJSTVA IZIDORJA CANKARJA

22. aprila bo sto let, kar se je rodil znani umetnostni zgodovinar, literat, urednik in politik dr. Izidor Cankar. Že 7. in 8. novembra lani je bil v Cankarjevem domu v Ljubljani simpozij o njem. Zanj je dalo pobudo Društvo za estetiko. Predavanja je začela objavljati revija *Sodobnost*.

MARJAN STRUNA

Rojak Marjan Struna, ki že dolgo opravlja visoke službe pri Unicefu v Ženevi, je zdaj tako napredoval, da je odgovoren za Evropo, Afriko in Bliznji vzhod.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

MOLK NEVARNEJŠI OD RESNICE

Na posvetu pri predsedstvu republiške konference SZDL je povedal Savin Jogan, da so od leta 1982 do lani v Sloveniji našli kakih 360 različnih nacionalističnih in šovinističnih izpadov. V prvem »navalu« je bilo zanje značilno, da so jim v 56 odstotkih botrovali Slovenci, ostale pa so povzročili pripadniki drugih narodnosti v naši republici. Lani pa se je odstotek med našimi ljudmi že povzpел na 80 odstotkov. V glavnem gre za najrazličnejše nacionalistično obarvane napise, letake in simbole ter še za nekatere druge oblike takega obnašanja.

Na splošno pa so vzroki v usihajočem življenjskem standardu, vse manjši perspektivnosti mladih, izrabljenih osnovnih sredstvih, na drugi strani pa v dolgotrajnih razpravah o pomoči manj razvitim in podobnem.

Predvsem bi morali jasno in nedvoumno razreševati dileme, odkrito povedati oziroma pojasnjevati naš celotni položaj, pri tem pa tudi jasno in odločno odpravljati upravičene napake, na katere delavci in drugi nenehno opozarjajo in ki netjito najrazličnejše oblike nacionalizma. Molk, izmikanja, orokavičeno delovanje očitno pelje v še večje zaostrovanje niti najmanj nedolžnega pojava.

(Dnevnik, Lj., 18.I.86)

IZ UST MITJE RIBIČIČA

Član predsedstva CK ZKJ Mitja Ribičič se je v pogovoru, ki ga je objavil Ljubljanski dnevnik, pomudil pri političnem življenju pri nas, pri pripravah na 13. kongres ZKJ. Med drugim je izjavil naslednje:

○ Nacionalizem se je pojavil v novih, širših razmerah in priča smo pojavom, ki jih pred 12. kongresom ni bilo. Incidenti v vseh republikah in pokrajinah so se okrepili, povsod je čutili nestrpnost in šovinizem, kar se je še posebej okrepilo v kulturi, založništvu, memoarski literaturi, športu in drugod. Opozicija deluje z različnih izhodišč: poraženih sil informbiroja, dogmatizma, liberalističnih zahtev po političnem pluralizmu. Vse te sile na različnih koncih države se poskušajo povezati, ne glede na nasprotujoča si idejna izhodišča.

○ Vsakdo v naši družbi, ki je samoupravno in napredno usmerjen, mora imeti možnost, da pove svoje mnenje in vpliva na našo usmeritev, ne glede na to, ali je član ZK ali ne, možnost za utemeljeno kritiko, tudi partijskih stališč.

(DELO, Lj., 25.I.86)

REALNI POLOŽAJ SLOVENIJE V SFRJ

O tem trezno in argumentirano razmišlja v sobotni prilogi dnevnika S. Devetak (trije odlomki):

1.

Prebivalstvo SR Slovenije je leta 1984 tvorilo 8,4 odstotka prebivalstva države, a je ustvarilo 14,95 odstotka jugoslovanskega družbenega proizvoda (leta 1981 pa 15,4 odstotka), na prebivalca pa leto poprej (po cenah iz leta 1972) skoraj dvakrat več kot je bilo jugoslovansko poprečje. Slovenska industrijska proizvodnja je leta 1983 dosegla skoraj petino jugoslovanske (18,6 odstotka). Naša republika je predlani izvozila nasploh več kot petino (20,5 odstotka), na konvertibilno področje pa več kot četrtino (25,2 odstotka) jugoslovanskega blaga. Predlanskim je slovensko gospodarstvo izdvojilo več kot 16 milijard dinarjev (ali, po različnih izračunih, od 9,1 do 11,9 odstotka akumulacije proizvodnih dejavnosti), za zvezni sklad za razvoj nerazvitih (kar je 15 do 17 odstotkov sredstev), k čemur je treba prišteti še prispevek za dotacije iz zveznega proračuna za razvoj družbenih dejavnosti v manj razvitih republikah in na Kosovu.

Znano je, da se danes srečujemo z odkritimi poskusi, da bi zakonitosti tržnega gospodarstva nadomestili z uravnalsko in distribucijsko vlogo države in da bi v politični javnosti tudi upravičena stališča do razreševanja aktualnih gospodarskih in političnih problemov, izhajajoča iz specifičnih razmer v posameznih delih države, ožigosali kot težnje po partikularizmu in rušenju »zajedništva« (v nekaterih primerih se to označuje celo kot separatizem); da bi s poudarjeno grožnjo po uporabi administrativnih, »zakonitih« sredstev, v najslabšem primeru pa s pejorativnim političnim etiketiranjem utišali tudi tiste ustvarjalne sile, ki se zavzemajo za drugačne ali pa tudi alternativne rešitve pri urejanju nakopičenih problemov.

2.

Avtonomni pogledi slovenskega naroda na nekatera vprašanja razvoja jugoslovanskega socializma in države izhajajo iz njegovega materialno-ekonomskega položaja (ki temelji tudi na večji industrijski tradiciji); iz njegove zgodovinske kulturne in civilizacijske povezanosti s srednjeevropskim (in širšeevropskim) prostorom, ki je ne glede

na konfliktno situacijo dala pečat načinu življenja in razmišljanja ter dojetanja družbenih pojavov (na primer države, družbene organizacije, prava itd.); iz njegove številčne majhnosti in demografske stagnacije, kar potencira občutljivost za takšne etnično-istovetnostne elemente, kot so jezik, kultura, tradicija; iz večjih bremen in naporov, ki so v primerjavi z velikimi narodi potrebni za oblikovanje, delovanje in razvijanje kulturnih, institucionalnih in strukturnih oblik življenja in napredka sodobnega naroda (komunikacijska sredstva, kulturne ustanove, knjiga, socialna organizacija družbe itd.); iz negotovosti glede usode delov slovenskega naroda v sosednjih deželah, zlasti glede tistih, ki se kot manjšine srečujejo z velikimi evropskimi civilizacijsko-kulturnimi formacijami, kot so romanska (italijanska) in nemška (avstrijska), da ne omenjamo usode slovenske manjšine na Madžarskem, ki je poseben problem.

3.

Mar ni boj za širjenje materialne podlage združenega dela in za širjenje možnosti, da bi delovni ljudje samostojno odločali o rezultatih svojega dela in o družbenih vprašanjih, ki določajo pogoje njihovega življenja hkrati v »razrednem« in »nacionalnem« interesu delovnih ljudi v SR Sloveniji? Mar je upor proti zahtevam po razrednotenju rezultatov izvoza, od česar je v dobri meri odvisen naš — jugoslovanski »biti ali ne biti«, odsev partikularizma in sebičnega nacionalizma? Mar se v boju za sodobno tržno gospodarstvo, ki edino lahko sedanjim in bodočim generacijam zagotovi delo, človeku dostojno življenje in razvoj, izraža prevladovanje »nacionalnega« nad »razrednim«? Mar je zahteva, naj bo položaj človeka kot posameznika in družbenih skupin (združenega dela, narodov in narodnosti ali republik in pokrajin) odvisen predvsem od rezultatov dela in ne od nekakšne »razredne solidarnosti« izraz nacionalističnega partikularizma in neupoštevanja interesov skupnosti? Mar so prizadevanja za sodobno državo enakopravnih narodov in narodnosti, ki bo sposobna v sedanjih pogojih izvrševati svojo družbeno funkcijo, izraz stanja, ko je obsedenost z »nacionalnim« zameglila sposobnost za dojemanje širših, »razrednih« interesov? Mar je upor unitarističnim težnjam po uniformnosti izobrazbevanja in v kulturi nasploh, kar bi prej ali slej pripeljalo do utopitve šibkejših jezikov in kultur ter narodnih istovetnosti v morju jugoslovanskega (srbohrvaškega oziroma hrvaškosrbskega) poprečja, izraz nacionalistične zaplankanosti in nesposobnosti sprejemanja izzivov današnjega časa? Mar so napore za ohranja-

nje in razvoj slovenske narodne in kulturne istovetnosti v pogojih bivanjske prisotnosti slovenskega naroda v treh sosednjih državah s pomočjo tako imenovanega koncepta o skupnem slovenskem kulturnem prostoru, ki predpostavlja odprtost družbe in meja, znak separatističnega razpoloženja in želje po ustanovitvi nekakšne »formacije« izven Jugoslavije?

Mimogrede: nekatera jugoslovanska sredstva javnega obveščanja se z njim lastno sposobnostjo trudijo ustvariti v jugoslovanski javnosti negativen stereotip egoističnega in vase zadržtega slovenskega naroda, ki da — omenimo samo nekaj trditvev — hrepeni po nekakšni samostojni »formaciji«, zahteva privilegije razprave o pologu, maloobmejnem prometu itd.), si ustvarja visoke realne osebne dohodke na račun prekladanja bremen inflacije na nerazvite in »s palico« (štapom) išče pripadnike drugih narodov v Sloveniji». A vendar je potrebno pri tem upoštevati tudi to, da so pogledi na situacijo v Jugoslaviji, kot tudi na iskanje izhodov iz nje, družbeno determinirani s prej opisanimi splošnimi značilnostmi, zlasti pa z realnim položajem slovenskega delavskega razreda in slovenskega naroda v družbeno-ekonomskih in političnih razmerah, ki označujejo sedanje stanje v državi. Ta položaj pa se v nekaterih primerih razlikuje od jugoslovanskega poprečja in sam po sebi predstavlja realno podlago za oblikovanje političnih stališč do posameznih vprašanj, ki zadevajo nadaljnji razvoj jugoslovanske skupnosti. Zavoljo tega bi bilo politično izredno nepreračunljivo poskušati na silo razdvajati »razredno« od »nacionalnega«, saj bi v tem primeru lahko začel etnos resnično s hitrimi koraki prevladovati nad »razrednim«.

DNEVNIK, Lj., 16.1.86

KDO BO ZMAGAL? (VOLITVE V SFRJ)

Katera stranka bo zmagala in ali kaj znakov kaže na to, da bo potem uspešno zavozila državo?

V samoupravnem socializmu seveda vse te možnosti odpadejo: stranka je ena sama, program tudi, mogoče pa ga je kritizirati zgolj z njemu imanentnih predpostav; kdo bo zmagal na volitvah se torej že vnaprej ve, izbira med več kandidati je torej zgolj izbira med različnimi variacijami istega.

Pri tem se samoupravni volilec znajde še v eni težavi: volitve niso neposredne, ampak elektoralne, kar po domače povedano pomeni, da bomo spomladi volili tiste, ki bodo volili tiste, ki bodo volili tiste, ki bodo nato v Beogradu odločali o proračunu, zadolževanju, strategiji gospodarskega razvoja, skratka, če smo malce patetični, o tem kako bomo živeli.

Drugače povedano, s stališča parlamentarne demokracije so samoupravne volitve nonsens, saj je pri samoupravnem volilcu, ki svoje modro vodstvo

voli prek štirih zastopnikov, možnost, da ga bodo nategnili, štirikrat večja kot pri njegovem kapitalističnem kolegu, ki voli neposredno.

(Mladina, 17.1.86)

POJEM »ZDRUŽENE OPOZICIJE«

Birokratizacija in nezaupanje

Eden najbolj branih jugoslovanskih sociologov, Josip Županov, vidi bistvene značilnosti našega političnoinstitucionalnega sistema v: institucionalnem gigantizmu (imamo tisoče delegatov in delegacij, vpliv ljudi na pomembne odločitve pa je sorazmerno majhen) institucionalnem perfekcionizmu (vse človekove akcije so vnaprej določene, institucionalizirane) in birokratizaciji brez racionalizacije (birokracija dela brez znanja, po lastni logiki in interesih —)

Četudi bi izbrali bolj umirjene in blažje »anatom« družbe, bi prišli do ena-

kega ali vsaj podobnega sklepa: naša družbena praksa ni vedno skladna s proklamiranim in dogovorjenim, zato potrebujemo nasprotovanja in odpore, ali opozicijo, če uporabimo to diskreditirano besedo.

V kriznih časih, ko iskanje raznih notranjih sovražnikov postane priljubljena igra, je napadanje mlinov na veter, četudi se jim pravi »združena opozicija«, taktično premeteno početje. Vpij in kriči: »Primate tatu!«, da se ne bi po naključju kdo spomnil nate in vprašal: »Kaj za vraga neki pa počneš ti!«

(Teleks, 16.1.86)

VOLITVE 86 V SFRJ

Epigram:

*Prebirač imena kandidatov
spoznamo, da ne gre za volitve,
temveč le za starih kadrov
prerazporeditve.*

FERDO KAVTIČNIK

DNEVNIK, Lj., 18.1.86

VLADIMIR KOS

Morjè in bor in veter

*Vzdih in krik. In vrisk in pesem morjá,
ki je eno samo (pri vas in pri nas),
šum,
ki prehaja v hrepenenje sveta,
hrepenenja bel kristal,
in na kosce zdrobljen v viharju
in spet se iskreeč s soncem in z luno,
up,
ki sega na breg.*

*Bor, zakoreninjen s skalo v zemljó,
da kipi zeleno;
prav rahlo pošev k morju,
da zre s stoletji v nebo.*

*To je neke vrste vera iz iglic in vej in debla,
s pogledom navzgor, v krog in navzdol
na mórje.*

*Bor,
ki stoji.*

*Svod se neprestano skladno spreminja,
kjer veter pride v poštev:
iz daljav v ognju prihaja, dih prozoren snovi.*

*V vetru bor lahko občuti ljubezen.
Morjé drži se zemljé, trepeta v vetru,
ki mora kmalu iti naprej.*

*Veter, kam se ti mudi za obzorje?
Odgovor pade v morjé in na bor.*

Veter je takšen: gre, da pride nazaj.

Renato Quaglia: Baside

Rezija, ki jo je začel 1875 odkrivati svetu poljski vseučiliški profesor Jan Baudouin de Courtenay, od 1962 pa je posnel prof. Milko Matičetov nad 300 rezijanskih tekstov, je edina slovenska pokrajina, kjer nastaja ljudsko slovstvo še vedno. Nastaja med preprostimi ljudmi, največ med starejšimi ženskami, ki zlagajo pesmi in pravljice in jih potem pravijo ali pojejo svojim ožjim rojakom.

Proti koncu leta 1985 pa je prišla Rezija do prve umetne pesniške zbirke, ki jo je izdal Renato Quaglia pri ZTT v Trstu. Renato Quaglia je pesnik, pisatelj, kulturni in gospodarski delavec, doma iz Solbice, kjer se je rodil 31. marca 1941. Njegovega očeta so med vojsko odpeljali v nemško taborišče in je tu umrl 11. nov. 1944. Tako je ostal sam z materjo. Po osnovni šoli v Solbici in Huminu je stopil v malo semenišče v Castelleriu in dovršil tu gimnazijo, licej in prvi letnik bogoslovja pa v Vidmu. Nato je odšel v Verono v semenišče za latinsko Ameriko in bil posvečen v duhovnika 29. jun. 1965. Dve leti je bil kaplan v Villi Santini v Karniji, nato je odšel na univerzo v Louvain v Belgiji in 1969 dovršil psihologijo. Nekaj mesecev je bil kaplan v Pontebbi, nato 6 mesecev v Ekumenskem centru S. Egidio pri Sotto il monte blizu Bergama. Potem je zapustil duhovniško službo in delal v tovarni pri Vidmu, od 1971-77 v neki zavarovalnici, od 1978-83 je bil deželni vodja Associazione regionale cooperative agricole. Leta 1977 je ustanovil kmetijsko zadrugo »Ta rožyna dolyna«, da bi poživil gospodarsko dejavnost v Reziji. 1983 je zasnoval nov načrt in ustanovil manjše, a tehnološko razvito podjetje MIR, ki mu sam načeluje. S temi pobudami bi rad oživil Rezijo, zaustavil emigracijo ter rešil skupnost počasnega izumiranja.

Istočasno pa skuša tudi družbeno in kulturno razviti Rezijo. V ta namen je napisal dvojezično knjigo **Resia: il linguaggio della terra e del pane - Rezija: jezik zemlje, jezik kruha**: načrt družbenogospodarskega in kulturnega razvoja Rezije (ZTT Trst 1981).

Ob koncu leta 1985 je torej Renato Quaglia izdal svojo prvo pesniško zbirko z naslovom **Baside**. Pesmi so napisane v solbiški rezijanščini, ker Quaglia ne zna knjižne slovenščine, čeprav dovršeno obvlada italijanščino, francoščino in latinščino. Pesmi je v knjižni jezik prestavil Marko Kravos in jih postavil na desne strani knjige. Vseh pesmi je 27 in so razdeljene v dva cikla: **Baside me** in **Naša rožica**.

»Kako težke ste / moje besede / kot skale / tam pri Laščem / célo vas bi bilo treba / da bi vas privzdignila / in dve vasi / bi vas šele zložili / da pa zapojete / naj Ognjenec pride.« Besede so torej težke, zamorjen jok in upor, vendar samo z njimi lahko njegovi rojaki živijo in kličejo odrešenika - Ognjenca. Pesnik je obšel veliko sveta, vrnil se je in njegove prelepe oči gledajo samo noč. Pozimi je doma na goričici izbruhal dušo, kričal je na ves glas, a nihče mu ni prišel na pomoč. Odšel je v svet, komaj pa je prišla pomlad, se je že vrnil, ni pa našel več svoje duše. Dopolnil je 41 let in se izprašuje, če bo v je-

seni še zeleno listje v Moroncanu. Slekli so ga do golega, ponoči sanja o soncu, sam je in zapuščen, življenje je težko: »Jed naša / s strahom / obeljena / Za nič / živet je greh / še huje pa umret.« Ob eni sami rožici »pa je že lažje / dihat / in umret«. Ob »rožici moji« bi rad spet mislil, molil in pel stare pesmi. Večkrat jo je čakal na zidku, zdaj pa je njegovo telo izpito, le še malo živo.

V prvem oddelku so osebno izpovedne pesmi, trpke, včasih pravi kriki ranjene duše, ki se je znašla v puščavi in se nihče ne zmeni zanjo. Večkrat je odšel v svet, vendar se je vedno vrnil, ker brez svoje »rožice« Rezije ni mogel živeti.

V drugem razdelku poje o Reziji, o kateri je v tujini sanjal in hrepenel, končno jo je našel in zdaj je sam »ta rožica«. Strehe njegove vasice se »kot deklice podijo / navzdol po pobočju«. Hrepeni po starih listnatih stezah, ki so zdaj preraščene s trnjem, ker ga cementne ceste vodijo v nečloveški svet. Ko bo sam in od vseh zapuščen, bo sedel k izviru pod Sartom, ki nikoli ne usahne. Čas požira svoje sinove, imeli so potres in povodenj. Njegova lepa rožica je dala za dva solda vse. Vse je propadlo, zdaj ne poje več, samo molči, da lahko bolj piči. V Reziji je vse mrtvo in tujci gospodarijo po njej. Prosi Ognjenca, naj pride v Rezijo in jih izvleče iz ledenih grobnic. Vseposod so jih razgnali in pesnik se sprašuje, kam je odšel »duh naših src«. Končno pa »ob vodici Logovi / je vzklika ena rožica / To je ta naša rožica«.

Tukaj je s pesniško močjo podal podobo Rezije, od katere se je trikrat odtrgal, a se trikrat vrnil, toda nič se ni spremenilo, vse je mrtvo, zapuščeno, tujci gospodarijo, za pojem »svoboda« pa nimajo niti rezijanske besede, ker je niso nikdar poznali.

Kot je povedal pesnik Kravosu, se njegove pesmi najprej porodijo v ustno-slušni obliki, torej kot meditativni izbruh, šele potem jih prenese na papir. Ob vsaki priliki govori in pravi svoje pesmi ožjim rojakom.

Očitno je, da je podlaga njegovih pesmi ljudsko izročilo, ki je tako bogato in še vedno ustvarjalno, vendar pa je tudi jasno, da gre za osebno ustvarjanje, za osebno izpoved. Ker pa poje v solbeškem narečju, je ohranil ljudski melodični vzorec, kitično obliko in besedne podobe. Ni mogoče ločiti, koliko so njegove personifikacije: rožice, izviri, dušice, sence, volkovi, vetrovi in druge iz ljudskega izražanja ali sodobne ekspresivne prispodobе. Brez dvoma pa je Quaglia ves v ljudskem izraznem bogastvu in tradiciji, globoko prizadet nad narodnim in gospodarskim mrtvilo, ki vladata v Reziji. Svoje rojake bi rad dvignil in jim pomagal k polnemu življenju in smehu.

Pod vsako pesmijo je dan, kdaj je nastala. Začel je leta 1976, največ pesmi je napisal leta 1980, kar 10, leta 1982 9, ena sama je iz leta 1984.

Pesnika Quaglio je prvi predstavil Pavle Merku v ljubljanski Sodobnosti 1980. Kravosov uvod **Živa rožica iz Rezije** je izčrpen in dovolj poveden za knjigo, ki je lepo opremljena.

Ludvik Ceglar: Slemeniški župnik

Pri Družbi sv. Mohorja v Celovcu je izšla v Družinskih večernicah, 40. zvezek, povest zdomskega pesnika, pisatelja in znanstvenega delavca Ludvika Ceglarja z naslovom **Slemeniški župnik**.

Ceglar se je rodil 1917 v Matliki, kjer je bil njegov oče v službi, mladost pa je preživel v Stični. Dovršil je klasično gimnazijo in Teološko fakulteto v Ljubljani, v duhovnika pa je bil posvečen 19. maja 1945 v Krki na Koroškem. Namesto da bi živel v begunskem taborišču, je odšel v severno koroško faro Gunzenberg za dušnega pastirja, kjer je ostal do jeseni 1948, ko se je izselil v Brazilijo. Postal je kurat v bolnišnici Sao Roque in od 1972 do 1978 vodil župnije za Slovence v nadškofiji Sao Paulo.

Leta 1976 je izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu njegovo prvo pesniško zbirko, **Mati, domovina, Bog**. Kot kaže že naslov, opeva v pesmih tri svetinje, ki so jih obravnavali že starejši pesniki od Gregorčiča dalje, in Ceglar je ostal pri njih v mislih in obliki. V pesmih je veliko globoke in iskrene ljubezni do matere, domovine in Boga in to ljubezen zna podajati v tekočih in izdelanih verzih, izpoveduje pa preveč didaktično, spodbudno in deklamatorsko. (Glej Mladiko 1979, 69-70).

Leta 1982 je Goriška Mohorjeva družba izdala njegovo obširno knjigo **Janez Madon - oče Serafin Goriški**. V njej na podlagi virov in dokumentov opisuje življenje slovenskega misijonarja Janeza Madona, ki se je rodil 29. maja 1829 v vasi Podlaka na Banjski planoti, postal kapucin, odšel 1872 v brazilske pragozdove med Indijance, kjer je ostal do smrti 3. dec. 1913, ko je imel skoraj 90 let.

Tretja Ceglarjeva knjiga je povest **Slemeniški župnik** in opisuje slovenskega begunskega duhovnika Simona, ki pride za dušebrižnika na Slemenico (Slemenitzen) na Gornjem Koroškem. Vas je ležala več kot tisoč metrov visoko,

poleg cerkve je bilo župnišče, mežnarija, gostilna in enorazredna šola, mogočne gorske kmetije pa so bile tudi uro daleč. Vas je bila nekoč slovenska, o čemer so pričala krajevna, hišna in družinska imena, ki so imela seveda nemško obliko. Vendar so bili ljudje trdi Nemci, nekateri pravi nacisti, več jih je zaradi Hitlerja izstopilo iz Cerkve in so se šteli za bogoverce. Mladina se je preselila v dolino, zato je živelo v fari le kakih dvesto ljudi, izmed teh jih je hodilo ob nedeljah k maši kakih 15.

Gospod Simon je prišel na pravo misijonsko področje in se je s slovensko podjetnostjo vrgel na delo. S prijaznostjo in obiskovanjem je počasi pridobival ljudi, predvsem otroke v šoli, pozneje s pevskim zborom in še z otroškimi zborom. Pobelil je cerkev, vzdal spominsko ploščo padlim v zadnji vojni, začel blagoslavljal hiše, kar ni bila več navada, krščeval že odrasle otroke in se na vse načine trudil, da bi poživil vernost. Pri tem se je nekaterim zameril, da so ga tožili dekanu, vendar mu niso mogli ničesar dokazati. Dosegel je, da je neki kmet kupil zvon, ki ga je vzela vojna, in pripravljaval vernike na birmo. Po dveh letih garanja je bil uspeh očiten.

Ceglar pripoveduje preprosto in jasno, gre za nekaj dnevnik duhovnikovega dela ali priručnik, kako naj duhovnik postopa v razkristjanjenem okolju. Pisatelj je dobro označil vaše razmere in vzroke, ki so pripeljali do njih, kmečko samozavest in ponos, na drugi strani pa strah pred javnim mnenjem in nacisti. Dalje vojno razdejanje družin, saj je padlo več mož in fantov, številni pa so bili še v ruskem ujetništvu. Lepo je izdelal nekaj značilnejših ljudi, tako da je knjiga verno ogledalo povojnih razmer na severnem Koroškem. Očitno je, da je Ceglar zajemal iz lastnih izkušenj, ker je bil tudi sam duhovnik v podobni ali isti fari na Koroškem in se je kot tujec znal vživeti v ljudi in razmere.

Ace Mermolja - Marij Čuk: Igra v matu

Ace Mermolja in Marij Čuk sta izdala leta 1984 pri ZTT v Trstu v zbirki Leposlovje skupno pesniško zbirko **Igra v matu**. Obema je napisal uvodne besede Peter Kolšek.

ACE MERMOLJA je prišel do pete pesniške zbirke (glej Mladiko 1983, 17-18). V Igru v matu je njegov prejšnji pesniški svet izgubil nekdanjo aktivnost in angažiranost, na svetu vlada trpka realnost, brez pravljič in mitov. Le deček še lahko sanja o luni, da mu vrača kamenčke iz vodnjaka, kamor jih je podnevi metal. Podjetni Robizon, ki si je podvrgel otok, se je naveličal vsega, ždi na plaži, žveči opojno korenino in se ne zmeni za zveri v morju in džungli. Čarovnik je zgubil klobuk in z njim je odšel njegov mitski svet. Želva je zapustila jajca na produ, kjer že čakajo ujede na mladiče: »gradovi alg / so močnejši od ljubezni / in slast tišine uniči / materino hrepenenje«. Vili se je ljubezenski napoj spremenil v ledeno kocko. Ponoči se brez pravljič in podoknic za ženo vrača z dela, sklonil se bo nad spečega sina in zamrmral: »bo že šlo, če bo ...«. Izgu-

bil je vonj po domu. V ciklu **Snežinke** (6 pesmi) poje, kako zravnajo snežinke vse v belo razsežnost, burja dvigne sneg in »dahne v srce / kristalno sapo smrti«.

V ciklu **Zapiski o Hektorju** (12 pesmi) opeva trojanskega junaka, ki je utrujen; še bi se lahko bojeval, obzidje je trdno, desnica krepka, toda srce je »brez bojne sle«. Lahko bi z ladjo zbežal po morju, čeprav stražijo mesto Grki, toda spomin na prelito kri, »lepljivi okus krvi / je najostrejša straža, / ki brani dostop do morja«. Zagledal je Zeusovo veščo, ki je padla na staro klepsidro. Zaradi Andromaha bi ne odprl vrat obzidja, toda ljubezen bi ob lakoti pošla in v mestu bi ostale samo še sence. Upor do konca ali predaja? Predal se bo zvijačnemu Odiseju, ne ve pa, kam ga bo Zeus poslal po smrti. Sedaj je »junak in reva«, ko bo zadnjič stopil pred oltar bogov, ga bo strah. Umrl bo, toda v pesmih bo živel »in nihče mi ne vzame / zlatih večerov ob ženi«. Ko bo mrtev ležal v puščavi, bo Andromaha »vrgla k tvojim nogam / šop peščenih rož«.

Hektor je naveličan vojne, nasilja in prelivanja krvi, njegovo srce je zaznalo ob Andromahini svili in njenem glasu lepoto in ljubezen, mir in spravo, toda svet je tako urejen, da vladajo v njem nasilje, pravica močnejšega, zatiranje, zato je smrt edini izhod iz tega. Za vse desetletno vojskovanje bo prejel po smrti le »šop peščenih rož«.

Pesniški jezik je izbran, pogosto oseben, primere sveže in mnogopovedne.

Tudi MARIJ ČUK je prišel s to knjigo do pete pesniške zbirke (glej Mladiko 1983, 136-37). Vseh pesniških naslovov je 27, pesmi pa so razdeljene v tri cikle: **Pravljice**, **Sizif** in **Bose veje**.

V Pravljičah so Rdeča kapica, Ostržek, Sneguljčica, Pelka izgubile vso pravljичnost in so postavljene v realni svet, po Petru Kolšku so »zgolj prazne in prozorne mitične

figure, skozi katere sije svet s svojo silovito nepravljичno prezenco«.

V drugem ciklu so hermetične pesmi, včasih z rahlo ironijo, ki je bila močnejše prisotna v prejšnjih zbirkah.

Tudi v zadnjem ciklu so pesmi zelo hermetične, vendar je mogoče v njih slutiti tesnobo zamejskega vsakdana in stiske zamejskega pesnika: zbudi se v mreži, neznansko je sam in utrujen, napočil je čas velikih molkov. »Sem samo igra / v šapah krutega tigra / in jeklen lesket / v njegovih očeh.« Kljub vsemu pa je v njem »oranžno obzorje«.

Peter Kolšek je zapisal o zbirki: »Čukova poezija, ki je ujeta med sanje in resničnost, med zamejstvo in čutni individualizem, med tragiko in vitalnost, predstavlja eno od avtentičnih resnic sodobnega slovenskega pesništva.«

eneoceneoceneoceneoceneoceneoceneo

KNJIGE

Koroška slovenska poezija

Celovška Mohorjeva družba je v letu 1984 med svoje publikacije vključila tudi zanimivo knjigo, ki jo je založila skupno z ameriško založbo Slavic Publishers Inc. Columbus, Ohio, to so pesmi koroških pesnikov v izvirniku in prevodu v angleščino. Antologija, ki sta jo izdala Feliks Bister in Herbert Kuhner, ilustriral pa Valentin Oman, nosi dvojezični naslov **Koroška slovenska poezija** in **Carinthian Slovenian Poetry**.

Zbirka vključuje po pet pesmi štiri najstih avtorjev starejše in mlajše generacije, to je sedemdeset pesmi, ki nazornejše označujejo delo posameznih avtorjev.

Angleški prevod je prodor v mednarodnost, posredovanje slovenske in še posebej manjšinske majhnosti širokemu svetu. Da je pač tudi naša poezija vredna tujega okusa, čeprav prevodi zaradi prelivanja izgublajo svojo vrednost po kapljah ali pa v večjih količinah, kar pa ni odvisno od avtorja, temveč od prevajalca.

V osmi številki Celovškega Zvona je Peter Millonig upravičeno obsodil angleške prevode sicer ustrezno izbranih pesmi. Toda ob tem ne »trpi« le »človek angleške materinščine«, kot je poudaril Millonig, ampak tudi preprosti nekdanji učenec šolske angleščine. Večina prevodov res ne ustreza. Podoba pesmi je v svoji umetniški plemenitosti in tehtnosti izraza res okrnjena, vča-

sih celo popačena, v največ primerih pa je prevod suhoparen, da bralcu uspe vsrkati le goli pomen — kvečjemu le s kakim figovim listom. »Obleka živega Orfeja« je sploh ostala na žeblju, zabitem v trdi les slovenske samovšečnosti.

Pokojni pesnik Valentin Polanšek je sam prispeval prevod za svojo pesem **Balada o rokah**. Slovenski izvornik je eden izmed najlepših v slovenski književnosti:

BALADA O ROKAH

Bil sem otrok.
Roke so prosile
in usta jecljala.
Bil sem mladenič.
Roke so garale
in usta pela.
Bil sem vojak.
Roke so streljale
in usta kričala.
Bil sem mož.
Roke so skrbele
in usta ljubila.
Postal sem starec.
Roke so se usločile
in usta žebrajó.

Angleški tekst **The Ballade of Hands** je čisto druga stvar. Prevod prevoda se glasi:

Bil sem otrok.
Moje roke so prosile
in jaz sem jecljal.
Bil sem fant.
Moje roke so delale
in jaz sem pel.
Bil sem vojak.
Moje roke so držale orožje
in jaz sem kričal.

Bil sem mož.

Moje roke so skrbele

in jaz sem ljubil.

Postal sem star.

Moje roke so postale vozlaste

in jaz sem molil.

Seveda je prevod tak, kot bi prevajalec, ki mu je angleščina popolnoma tuja, nalašč za prevod pobrskal po besednjaku.

O izboru smo povedali, da ustreza, čeprav se prepletajo starejši že znani avtorji z mlajšimi s še kalnim virom, v katerem je vse preveč začetniškega.

Tako o našem pesnikovanju in njegovem prodoru v svet — antologija našega bogastva in naše siromaščine.

ESTER SFERCO

Tri knjige iz Amerike

Alojz, Janez in dr. Jože Sraka: Prekmurci in Prekmurje

Trije prekmurški bratje, Alojz, Janez in dr. Jože Sraka, izmed njih eden lazarist, drugi jezuit, so izdali pri Loyola University Press Chicago 544 strani debelo knjigo z naslovom **Prekmurci in Prekmurje**. Gre za nenavadno delo, prvo te vrste v slovenski kulturi. V prvih dveh poglavjih so predstavili avtorji Prekmurje in njegovo zgodovino, namenjeno predvsem izseljencem, ker so opisali vsako prekmursko vas posebej po abecednem redu. Vseh krajev je 176 in vse so prikazali približno tako, kakor so podani v Slovenskem kra-

jevnem leksikonu IV. knjiga. Pri vsaki vasi pa so navedli, kateri ljudje so se izselili ali v ZDA ali v Kanado. Vseh izseljencev so našeli 1900 in pri vsakem so navedli ime in priimek, kraj rojstva, imena otrok in kraj sedanjega bivanja. Iz nekaterih vasi se jih je izselila cela vrsta, samo iz Hotize ob Muri skoraj 100, iz drugih vasi manj ali nobeden, kakršne so bile pač gospodarske razmere. Skoraj vsi ti izseljenci so se poročili in imeli po več otrok, ki so prav tako navedeni.

V drugem delu knjige so opisani prekmurci izseljenci v ZDA in Kanadi. Čeprav so se Prekmurci naseljevali v novi domovini najrajši skupaj v večjih mestih, da so mogli nadaljevati s slovenskim življenjem, je znano, da so raztreseni po vseh ZDA in Kanadi. Zato so se morali avtorji knjige omejiti samo na večja središča, kot so v ZDA: Bridgeport in Fairfield v državi Connecticut, Cleveland v Ohio, Chicago v Illinois, v Kanadi pa London, Hamilton in Toronto v provinci Ontario, Montreal in Winnipeg.

Pri vseh krajih so zapisali, kdaj so prišli tja prvi izseljenci, katera društva so ustanovili, kaj ta društva delajo, opisali verske razmere, navedeni so podjetniki, ljudje, ki so se uveljavili na različnih področjih, in končno študentje

visokih šol. Povsod se je pokazalo, da so izseljenci takoj ustanovili različna podporna, kulturna in verska društva, posebno pevske zборе. Največ opore pa so imeli pri slovenskih frančiškanih, ki so se v začetku stoletja naselili v ZDA in obiskovali izseljence, leta 1909 pa so ustanovili za povezovanje izseljencev verski in prosvetni mesečnik *Ave Maria*, ki izhaja še zdaj.

Avtorji so zbirali podatke pri starih ljudeh v ZDA in Kanadi, po raznih župnijah, kamor so zahajali Prekmurci v svojih verskih potrebah, naslanjali so se na zapisnike sej društev, časopisna poročila in na druge vire, prav tako so raziskali razmere doma v Prekmurju in posrečilo se jim je, da so ustvarili dobro in izčrpno podobo življenja prekmurskih izseljencev v novi domovini.

Knjiga je prvi tovrstni poskus, da bi opisali življenje in delovanje slovenskih izseljencev po svetu. Delo, ki so ga opravili avtorji, je ogromno in dokazuje, da so prekmurci izseljenci zelo narodno in versko zavedni in da radi pomagajo sorojakom, ki so prišli za njimi v nov kraj. Knjiga je opremljena s številnimi slikami, ki imajo zgodovinsko vrednost.

Na koncu knjige so dodane še Božje in Cerkvene zapovedi ter nekatere molitve v prekmurščini.

UTRINKI OB 30-LETNICI ŽUPNIJE

Celoten naslov knjige je **Utrinki duhovne rasti ob tridesetletnici Marije Pomagaj v Torontu, 1954-1984**. Jedro knjige predstavlja kronika od 1948 dalje, ko so prišli prvi povojni izseljenci v Toronto in se organizirali v dveh pevskih zborih, s katerima so nastopali v tujih dvoranah. Decembra je prišel iz ZDA mednje lazarist dr. Jakob Kolarič in jim maševal ob nedeljah v poljski cerkvi. Dne 20. novembra 1949 je ustanovil nabožni mesečnik **Božja beseda**, da bi povezoval vse kanadske Slovence, ki so se naselili v različnih krajih. List se je razvil v dobro versko in kulturno revijo in izhaja še vedno.

Slovinci so si v Kanadi kmalu uredili življenje, kupili ali si zgradili hiše in se vključili v nove razmere. Že leta 1950 pa so začeli misliti na slovensko cerkev, v kateri bi se v materinščini pogovarjali z Bogom in obnovili nekdanje župnijsko občestvo. Najprej so ustanovili slovensko duhovnijo brez lastne cerkve, istočasno pa so zbirali sred-

stva za zidavo cerkve. Težave in žrtve so bile ogromne, saj je bilo leta 1951 vpisanih v slovenski duhovniji samo 558 članov. Že 19. dec. 1954 pa je torontski kardinal James C. McGuigan posvetil Brezjanski Materi božji Mariji Pomagaj novo slovensko cerkev. Tedaj je bilo 1028 župljanov.

Ob delu za cerkev pa je redno potekalo versko in prosvetno življenje slovenskih izseljencev. Ustanovili so 15 organizacij, ki so razvijale in razvijajo vsestransko versko in kulturno življenje, saj segajo od Marijine družbe in Marijine legije do Prosvetnega društva, skavtske organizacije in slovenske osnovne šole. Te organizacije so v knjigi posebej opisane in iz prispevkov vidimo njihovo bogato in pomembno dejavnost. Vsako leto so zabeležene poroke, krsti in smrti. Prva leta so rojstva daleč presegala smrti, le v letu 1983 je bilo 10 smrti in samo 8 krstov.

Knjiga je bogato ilustriрана z dokumentarnimi fotografijami, ki prikazujejo različne osebnosti in dejavnosti.

SLOVENIANS IN CANADA

The Slovenian Heritage Festival Committee v Hamiltonu v kanadski provinci Ontario je izdal 232 strani debelo knjigo večjega formata v angleščini **Slovenians in Canada**. Pripravila sta jo Peter Urbanc in Eleanor Tourtel, opremo in ilustracije pa je oskrbel Vilko Čekuta. S knjigo so se slovenski izseljenci izčrpno predstavili Kanadčanom in se pridružili njihovem proslavljanju 200-letnice Ontaria.

Predstavili so svojo domovino, njeno politično, versko in literarno zgodovino, saj se morajo majhni narodi sami predstavljati večjim, če želijo, da jih spoznajo. Jedro knjige pa je predstavitev kanadskih Slovencev samih, ki jih je kakih 40.000 in jih živi samo v Ontariu 30.000. Naseljevati so se začeli okrog 1924, že prej pa so delovali v Kanadi slovenski misijonarji, od Friderika Barage dalje. Zdaj deluje v Torontu slovenski škof dr. Alojzij Ambrožič, ki je prišel po zadnji vojni v Kanado kot študent. Jedro in središče slovenskega življenja so slovenske župnije: Marije Pomagaj v Torontu (od 1954), Brezmadežne s čudodelno svetinjo v New Torontu (1961), Lurške Matere božje v Winnipegu (1963), Sv. Vladimira v Montrealu (1964) in sv. Gregorja Velikega v Hamiltonu (1964). Vse župnije imajo slovenske osnovne šole, lastne cerkve in dvorane, letoviške pristave in celo vrsto verskih, kulturnih, prosvetnih in podpornih organizacij. Povsod delujejo igralske družine, pevski zbori, folklorne skupine, imajo denarne zavode, časopise, številna gospodarska podjetja. Med izseljenci je veliko izobražencev in kulturnih delavcev.

Knjiga je napisana jasno in pregledno, ilustriрана s številnimi dokumentarnimi slikami, kar vse dokazuje, da so slovenski izseljenci v Kanadi narodno in versko zavedni in da veliko žrtvujejo, da ohranjajo to zavest tudi pri mladini.

V začetku knjige so pozdravni članka kanadskega ministrskega predsednika in prosvetne ministrice, predsednika Ontaria in ministrice za kulturo, slovenskega metropolita dr. Alojzija Šuštarja, ponatisnjene so besede papeža Janeza Pavla II., ki jih je naslovil na slovenske romarje v Rimu 16. oktobra 1979.

MARTIN JEVIKAR

Minilo je tretje leto od uradne ustanovitve naše knjižnice. Ko smo januarja leta 1983 pričeli z urejanjem knjižnega fonda, si nismo nadejali, da bo knjižnica v tako kratkem času dosegla tako lepe uspehe. Inventarizacija, katalogizacija, izdaja bibliografije, priprava za izdajo nove bibliografije, to je delo, ki je bilo izvršeno v tem času. Poleg tega se knjižni fond stalno večja. Od naših zvestih prijateljev iz Trsta, Gorice, Avstrije in iz zdomstva prejemamo zelo zanimive in redke publikacije. Upamo, da se bo delo knjižnice tudi v tem letu nadaljevalo po začrtanih smernicah.

PREGLED DELOVANJA:

1. **Inventarizacija.** V letu 1985 je bilo inventariziranih 576 knjig in periodičnega tiska. Skupno je sedaj inventariziranih 1576 knjižnih enot.

2. **Katalogizacija.** V preteklem letu smo pričeli s katalogizacijo knjižnega materiala. Nabavili smo novo knjižno kartotečno omaro, v katero je bilo vloženi 536 kartotečnih listkov. V signaturni katalog pa je bilo vpisanih 300 zaporednih knjižnih izdaj.

3. **Stiki.** Naša knjižnica je v minulem letu navezala zelo tesne stike z Narodno in univerzitetno knjižnico iz Ljubljane. Ljubljanska knjižnica nam je darovala skoraj kompletno izdajo Slovenske bibliografije, nadalje knjižničarsko revijo »Knjižnica« in še nekatere druge publikacije. Narodni in univerzitetni knjižnici smo poslali 5 seznamov naših dvojnikov. Iz teh seznamov je nabavni oddelek ljubljanske knjižnice izbral gradivo za dopolnitev svojega knjižnega fonda. Knjižno gradivo darovano in poslano v Ljubljano je obsegalo 55 knjig in brošur, ter 149 številk raznega periodičnega tiska. Nadalje smo Narodni in univerzitetni knjižnici poslali 10 izvodov »Bibliografije slovenskega periodičnega tiska v Italiji 1945-1980«, ki jo je leta 1983 izdala naša knjižnica. Poglobili smo stike s slovenskimi zdomskimi organizacijami predvsem v Argentini. Prve stike smo vzpostavili tudi s kanadskimi Slovenci.

4. **Bibliografija.** V pripravi je bibliografija slovenskega tiska v Argentini po drugi svetovni vojni. Po predvideva-

nju naj bi ta bibliografija izšla v treh knjigah in sicer:

- a) Bibliografija knjižnih izdaj.
- b) Bibliografija periodičnega tiska.
- c) Bibliografija drobnega tiska.

5. **Izpopolnjevanje knjižnega fonda.** Kot smo že omenili naša knjižnica prejema knjižne darove od posameznikov in ustanov iz matične domovine, zamejstva in zdomstva. V preteklem letu smo prejeli preko 2.000 knjig. V inventarizacijo in v obdelavo pridejo le publikacije, ki specifično obravnavajo naše zamejske probleme ter slovenski zdomski tisk. Ves ostali material pa hranimo za zamenjavo ali pa za eventualno bodočo obdelavo.

6. **Novice knjižnice Dušana Černeta.** V reviji Mladika smo uvedli rubriko »Novice knjižnice Dušana Černeta«, ki naj občasno obvešča našo javnost o delovanju knjižnice.

Nekaj zanimivih novosti knjižnice »Dušana Černeta«

1. Iz daljne Argentine nam je dospela nova pesnikša zbirka Franceta Papeža »Dva svetova«. Knjigo pesmi je v 400 izvodih izdala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. S tem delom je France Papež ponovno potrdil sloves vodilnega sodobnega pesnika slovenske emigracije.

2. Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani nam je poslala zanimivo publikacijo: Zbornik avstralskih Slovencev za leto 1985. Zbornik je izdal Slovensko-avstralski literarno-umetniški krožek iz Sidneya. Knjiga obsega 121 strani in je zelo bogato ilustrirana. Iz člankov je razvidno pestro kulturno, versko in vsestransko življenje Slovencev v Avstraliji.

3. Iz Ljubljane smo prejeli knjigo »Slovenski narod in slovenska kultura«. To so referati in diskusija z javne tribune, ki je bila 9. in 10. januarja 1985 v dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani pred več kot 1200 poslušalci. Med drugimi je spregovoril tudi naš tržaški pisatelj Boris Pahor. Knjigo je izdalo Društvo slovenskih pisateljev in je vsakakor dragocen prispevek sedanji živahni kulturnopolitični dejavnosti v Sloveniji.

Bibliografija (2)

MED NAMI. Vestnik Slovenskega društva »Slomšek« v Rimu. (Od št. 5 1965 Vestnik društva rimskih Slovencev »Slomšek« v Rimu. Od št. 1 1966 Vestnik Slovenskega društva »Slomšek« v Rimu. Od št. 3 1979 Glasilo slovenske skupnosti Anton Martin Slomšek - Rim). Rim : Slovensko društvo »Slomšek« 1964 (januar) — ... - 28 cm Strojep. avtogr. (Št. 3, 4, 5, 6 in 8 iz leta 1965 tiskane. - 27 cm)

Leto	1.	1964.	št. 1 - 10.
Leto	2.	1965.	št. 1 - 10.
Leto	3.	1966.	št. 1 - 10.
Leto	4.	1967.	št. 1 - 10.
Leto	5.	1968.	št. 1 - 10.
Leto	6.	1969.	št. 1 - 10.
Leto	7.	1970.	št. 1 - 10.
Leto	8.	1971.	št. 1 - 9.
Leto	9.	1972.	št. 1 - 9.
Leto	10.	1973.	št. 1 - 8.
Leto	11.	1974.	št. 1 - 8.
Leto	12.	1975.	št. 1 - 7.
Leto	13.	1976.	št. 1 - 9.
Leto	14.	1977.	št. 1 - 10.
Leto	15.	1978.	št. 1 - 9.
Leto	16.	1979.	št. 1 - 10.
Leto	17.	1980.	št. 1 - 10.

Seznam del Vinka Beličiča, ki jih poseduje naša knjižnica

1. Slovenska lirska pesem. Trst, 1950.
2. Kačurjev rod. Gorica, 1952.
3. Pot iz doline. Trst, 1954.
4. Dokler je dan. Buenos Aires, 1958.
5. Nova pesem. Buenos Aires, 1961.
6. Gmajna. Trst, 1967.
7. Med mejniki. Gorica, 1971.
8. Bližine in daljave. Trst, 1973.
9. Nekje je luč. Trst, 1975.
10. Prelistavanje poldavnine. Gorica, 1980.
11. Leto borove grizlice. Celovec, 1981.
12. Manzoni A.: Svete himne. Prevedel, avtorja predstavil in uvodne besede pesnim napisal Vinko Beličič. Trst, 1973.
13. Maver M.: Vinka Beličiča pogled nazaj. Trst, 1983.

* * *

Čuk

na Obelisku

Agencija za pomirjenje živcev

ZAHVALA

SLOVARJA SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA

Podpisani Slovar slovenskega knjižnega jezika s svojim glavnim odborom, uredniki, člani komisije in pomožni uredniki se zahvaljuje občilom SR Slovenije, da so po štiridesetih letih ukinita karanteno nad besedo »božič« in tako tej besedni ovčki dovolila vrnitev v stajo slovenskega jezika.

Slovar slovenskega knjižnega jezika

PS: Mislili smo, da pride vsako železo prav šele po sedmih letih. Zdaj pa vidimo, da pride prav celo po štiridesetih.

PISMO

PREVAJALCU JAŠI ZLOBCU V LJUBLJANO

Spoštovani mladi prevajalec,

v reviji SODOBNOST, ki ji je urednik tvoj oče Ciril Zlobec, in sicer v številki 12. letnika 1985, stran 1190, si napisal tudi naslednji odstavek v zvezi s Stankom Vukom:

»... Oče je svoje posle razširil tudi na julijsko prestolnico in se pridružil založniški družbi, ki je zastopala goriško zadružno SANTI'ERMACORA (SVETI ERMACORA) ...« (Velike črke so naše: mišljena je seveda Mohorjeva družba)

Dragi mladi prevajalec, naj ti za tvoje bodoče članke o zamejstvu priskočimo na pomoč in se ti že zdaj predstavimo v svojih novih nazivih. Zakaj kljub odlikovanju italijanske republike, ki si ga menda za svoje delo dobil, utegneš naleteti na kakšno težavo.

Ko boš torej pisal o zamejstvu, boš namesto MLADIKA zapisal IL GERMOGLIO

namesto DNEVI V DRAGI zapisal DNEVI V LA CARA (Vipavska PODRAGA bo seveda La DOPOCARA)
namesto SVETI IVAN bo SVETI GIOVANNOTTO
namesto SVETI KRIŽ bo SVETI CRICCO
namesto SVETI JUST bo SANTO GUŠTO
namesto SVETA BARBARA boš zapisal SANTA DIVJAKINJA Ltd. Ltd.

Korajža velja!

Skupina tržaških Slovencev na beki

BRALCI, POMAGAJTE ČUK-U!

Na uredništvo ČUKa prihajajo z raznih koncev Slovenije vprašanja, na katera niti on, ČUK, naj še tako napevna svojo domiselnost, ne zna odgovoriti. Zato se obračamo na naše bralce, da nam priskočijo na pomoč, če jim šine v glavo kakšen odgovor.

Naj navedemo nekaj takšnih vprašanj.

1) Mitja Ribičič je v intervjuju ljubljanskemu DNEVNIKU med drugim izjavil tudi, da se srbski reakcionarni opozicionalci povezujejo s slovenskimi »separatisti«. Kje vidi Mitja Ribičič od Kopra do Murske Sobote separatiste?

2) Kje se je učil italijanščine glavni urednik Primorskega dnevnika Bogo Samsa?

3) Je Založništvo tržaškega tiska, ki je na pariški razstavi TROUVER TRIESTE s takšnim poudarkom razstavilo svoje publikacije, dalo Parižanom na ogled tudi svoje SANJSKE BUKVE?

4) Je res, da misli KREDITNA BANKA, potem ko so ji očitali, da je izdala svojo agendo v raznih jezikih razen

IZLOŽBA OSLARIJ

CERKVENI PRAZNIKI

Pust — torek, 11. februarja

Mali šmaren — ponedeljek, 8. novembra

Božič — četrtek, 2. decembra

Jadranski koledar
za leto 1986, str. 17

slovenščine, dokazati svojo solidarnost z nacionalno zastopanimi s tem, da bo tistim jezikom v prihodnje dodala še arabščino?

5) Je res, da so na Centralnem komiteju ZKS dobili iz Celovca brzojavko: »Vi, v Ljubljani, ste pred leti dali dr. Žebotu vizo za SR Slovenijo in mu tudi omogočili sestanek s slovenskimi ekonomisti — revija Celovski zvon pa mu je ne bi smela dati za Celovec?«

6) Je predvojna Slovenija tudi morala prositi Beograd za uvoz posameznih publikacij iz zamejstva? In če je, zakaj se že takrat ni imenovala republika?

Vnaprej hvaležni ČUK

Listnica uprave

V decembru in do srede januarja smo v blagajniških zapisih beležili veliko darovalnih postavk. Ta prostor je edina priložnost za zahvalo vsem, ki se letos, ali povečini tudi letos, z darom podprli MLADIKO. Naj jih navedemo:

PODPORNIKI MLADIKE:

Za letno naročnino so spontano doočili višji znesek:

Ela Schart iz Nabrežine 25.000 Lir
Oskar Simčič iz Gorice 30.000
Stojan Kertel iz ZDA 30 dol.
Franc Bonča iz Anglije 18 funtov
Ninko Černic z Opčin 30.000 Lir
N. N. s Koroške 1.000 šilingov
Tine Franceschi iz Trsta 30.000 Lir
Ljubka Šorli iz Gorice 42.000
Vida Legiša iz Devina 20.000
Ivan Peterlin s Katinare 30.000
Lojzka Sosič Čevdek iz Trsta 30.000
Marijan Slokar iz Trsta 30.000
Ana Ferluga iz Trsta 20.000
Lojze Burjes iz ZDA 40 dolarjev
Julka Štrančar iz Trsta 25.000 Lir
Benjamin Černic iz Sovodenj 25.000
Niko Klanjšček iz Gorice 20.000
Ivan Brečelj iz Devina 20.000
Terezika Srebrnič iz Gorice 20.000
Marko Deklič iz Mačkolj 20.000
Jurij Slokar iz Trsta 50.000
Pavel Zlobec iz Milj 20.000
Danijela Žerjal z Opčin 20.000
Savica Malalan z Opčin 30.000
Anton Briščak iz Brišč 20.000
druž. Kralj iz Trebč, št. 44 20.000
Remo Devetak z Vrha 20.000
Livija Furlan Cotič iz Mavhinj 20.000
Ivo Kralj iz Slivnega 20.000
Dario Zlobec iz Trsta 20.000
Ivan Kretič iz Devina 50.000
Šolske sestre iz Trsta 20.000
Marija Goljevšček Marušič iz Sovodenj 25.000
Albin Gorjan iz Mačkolj 25.000
Ivan Turk iz Trsta 20.000
Diomira Bajc iz Trsta 50.000
Ljuba Smotlak iz Mačkolj 20.000
Kazimir Humar iz Gorice 25.000
Kristina Eržen iz Gorice 20.000
Lucijan Drole iz Gorice 20.000
Tomaž Vetrlih iz Gorice 20.000
Marta Zupan z Opčin 20.000
Vera Hmeljak iz Trsta 30.000
Cvetka Terpin iz Steverjana 20.000
Adrijana Crapeši iz Trsta 20.000
Julijana Slavec iz Boršta 25.000
Boris Stocca s Proseka 32.000
Karl Cepl iz Nemčije 50.000 Lir

DAROVI ZA TISKOVNI SKLAD

Ivana Logar Bole 2.000 Lir, N.N. iz Rojana 20.000, Savo Cunja 15.000, Anica Železnikar 12.000, N.N. Rojan 50.000, Neva Fonžari 50.000, Jože Markuža 3 tisoč Lir, Kravos 1.000, Miro Tavčar 3 tisoč Lir.

DAR V SPOMIN

Ob obletnici smrti Bože in Ludvika Pirc darujejo svojci 30.000 Lir za Mladiko in 40.000 za Černetov sklad.

zasmehindobrovoljozasme

»Poslušaj, Nace, ali nisi ti včeraj v bifeju rekel, da sem star osel?«

»Jaz? Nasprotno. Bil sem edini, ki tega ni rekel.«

»Ali si bil pri zdravniku?«

»Bil.«

»In kaj ti je rekel?«

»Rekel je, da s to boleznijo dočakam tudi 100 let.«

»Potem pa dobro pazi, da ne boš ozdravil.«

»Doktor — reče obiskovalec psihiatru — žena mi je svetovala, naj vas prosim za nasvet. Ne vem pa, zakaj — sem srečno poročen, imam lepo službo, lepe dohodke, poštene prijatelje, nobenih skrbi ...«

»Hm — reče psihater zamišljeno in vzame beležnico — koliko časa se pa že tako počutite?«

»Poznam človeka, ki bi ti bil lahko za vzgled: ne pije, ne hodi nikamor, ne preganja žensk, pravzaprav nobene niti ne pogleda. Ne pretepa se nikdar, vstane ob sončnem vzhodu, zvečer ob osmih je v postelji ...«

»In kje živi ta moški čudež?«

»V zaporu.«

»Gospod doktor, kdaj naj neham piti?«

»To bi morali storiti prej, zdaj je prepozno.«

»Hvala Bogu.«

»Kje se dobiva?«

»V sredo ob pol sedmih pred pošto.«

»In kdaj boš ti prišel?«

Premožnega direktorja vpraša prijatelj: »Kako to da nimaš otrok?«

»Veš, moje stanovanje je urejeno v baročnem stilu, za tako stanovanje pa je težko dobiti ustrezne otroke.«

»Vaš pes mi je sinoči odnesel čevlje!«

»To pa ne bo res! Naš Nero sinoči ni prišel domov.«

»Natakar, ta jajca smrdijo.«

»Nemogoče, gospod, kuhar mi je zastrdil, da je vsa stara jajca odbral za palačinke.«

Slovenska družina ima na mizi MLADIKO

»Ždaj bom pa napisal šefu vse, kar mislim o njem.«

»Zakaj mu pa kar ne poveš?«

»Kako naj mu anonimno povem?«

Na televizijskem ekranu so se pojavile gole plesalke. Oče se je obrnil k svojemu sinčku:

»Čas je, da greš spat. Glej, tiste te tete so se že slekle.«

Karel se pozno ponoči vrača domov. Precej ga ima pod kapo. Ura bije dve. Ko gre mimo neke hiše, prebere napis: »POUČUJEM TROBENTO IN SAK-SOFON.«

»Strašno — se zdrzne Karel — pa ob tej uri.«

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38 - Telefon 54390

Dom in delavnica:

Ulica Damiano Chiesa, 91 - Telefon 571326

POSEBNI POPUSTI! OBIŠČITE NAS!